Australian Government
Australian Centre for International Agricultural Research

គម្រោងលេខ AH/2003/008

ការអនុវត្តល្អប្រសើរលើប្រព័ន្ធផ្តល់ចំណីសម្រាប់ផលិតកម្មគោ ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ការគ្រប់គ្រងដំណាំចំណីសត្វនៅកម្ពុជា

Livestock Forages Management in Cambodia

រៀបចំដោយ
នាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និង បសុព្យាបាល

ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១

CIAT
Centro Internacional de Agricultura Tropical
International Center for Tropical Agriculture
UNE
THE UNIVERSITY OF NEW ENGLAND

អាស័យដ្ឋានទំនាក់ទំនង

- បណ្ឌិត សន សាន : នាយកវិទ្យាស្ថានជាតិស្រាវជ្រាវបសុព្យាបាល និង នាយកគម្រោង
- បណ្ឌិត សរ ចិត្រា : ប្រធានការិយាល័យផលិតកម្ម និង អ្នកសម្របសម្រួលគម្រោង
- លោក ជៀង សារិទ្ធ : អនុប្រធានការិយាល័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ខេត្តកំពង់ចាម និង អ្នកអនុវត្តគម្រោង
- លោក លន់ សុផល : មន្ត្រីការិយាល័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ខេត្តកំពង់ចាម និង អ្នកអនុវត្តគម្រោង

នាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

ភូមិទ្រា ផ្លូវ ៣៧១ សង្កាត់ស្ទឹងមានជ័យ ខណ្ឌមានជ័យ រាជធានីភ្នំពេញ

ទូរស័ព្ទ : ០១២ ៩១១ ៧២៩ / ០១២ ៩៥៨ ៨៣៥

: ០១២ ៩៣៩ ៦២៩ / ០១២ ២៥៣ ៩២៨

អ៊ីម៉ែល :sorn.san@gmail.com,chetrass@yahoo.com
c.sarith@yahoo.com, l.sophal@yahoo.com

ម.ព.ឯ.ក AIDOC
Code: 236-032
Date:
Donated by: ទំព័

មាតិកា

១. សេចក្តីផ្តើម.. ១

២. ដំណាំចំណីសត្វតាមប្លង់ដីភូមិ.. ២

ក-គោលការណ៍គ្រឹះនៃការដាំដំណាំចំណីសត្វតាមប្លង់ដីភូមិ.......................... ២
ខ-ដំណាំចំណីសត្វ ដាំសំរាប់ការកាត់ផ្តល់អោយសត្វ................................. ៣
គ-ការបែងចែកលំដាប់នៃប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វ................................ ៥
ឃ-លក្ខណៈទូទៅរបស់ប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វសំខាន់ៗមួយចំនួន............ ៦

៣. ការដាំដំណាំចំណីសត្វ.. ១៨

ក-ការជ្រើសរើសទីតាំងដើម្បីដាំ.. ១៨
ខ-ការរៀបចំពូជដំណាំចំណីសត្វដើម្បីដាំ.. ២២
គ-ប្រតិទិនដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ.. ២៩
ឃ-បច្ចេកទេសក្នុងការដាំដំណាំចំណីសត្វ.. ៣១
ង-សំភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងការដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ................................ ៣៧
ច-ការថែទាំដំណាំចំណីសត្វក្រោយពេលដាំ.. ៣៨

៤. ការគ្រប់គ្រងចំការដំណាំចំណីសត្វ តាមគ្រួសារ........................ ៣៩

ក-ការផ្តល់ត្រឡប់វិញនូវជីជាតិដី នៅចំការដំណាំចំណីសត្វ.......................... ៤០
ខ-ការគ្រប់គ្រងសំអាតស្មៅចង្រៃ.. ៤១
គ-ការស្រោចស្រពដំណាំចំណីសត្វ.. ៤១
ឃ-កំពស់កាត់ និង ចន្លោះពេលនៃការកាត់ដំណាំចំណីសត្វ.......................... ៤៣

៥. ប្រភពគាំទ្រសកម្មភាពអនុវត្តដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ...................... ៤៤

អារម្ភកថា

សៀវភៅស្តីពី "**ការគ្រប់គ្រងដំណាំចំណីសត្វនៅកម្ពុជា**" នេះត្រូវបានរៀបចំឡើងក្នុងការនូវផ្តល់ចំណេះដឹងមូលដ្ឋាននៃការគ្រប់គ្រង និងការជ្រើសរើសដំណាំចំណីសត្វដល់កសិករក្នុងការទទួលយកនូវបច្ចេកវិជ្ជាថ្មីៗ និងអ្នកផ្សព្វផ្សាយ និងអ្នកស្រាវជ្រាវដែលកំពុងអនុវត្តការងារលើការចិញ្ចឹមគោ ក្របី។ គោលបំណងនៃសៀវភៅនេះ គឺដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានមានប្រយោជន៍ ដែលសម្រាប់ជួយកែលំអផលិតភាពគោ ក្របី ជាពិសេសក្នុងប្រព័ន្ធការចិញ្ចឹមលក្ខណៈគ្រួសារ ដែលអាចផ្គត់ផ្គង់សាច់គោដោយផ្អែកលើតម្រូវការក្នុងស្រុកពង្រឹងជីវភាពកសិករ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធខ្សែសង្វាក់តម្លៃ។ សៀវភៅនេះឆ្លុះបញ្ចាំងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃចំណេះដឹងដែលទាមទារនូវការកែលំអថែមទៀត។ អាស្រ័យហេតុនេះការទិតៀនកែលំអក្នុងន័យស្ថាបនាពីសំណាក់អស់លោក លោកស្រី អ្នកបច្ចេកទេស និងអ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ត្រូវបានរង់ចាំទទួលដោយរីករាយ ។

សៀវភៅនេះត្រូវបានចងក្រងដោយផ្អែកលើអនុសាសន៍ដ៏ថ្លៃថ្លា និងការចង្អុលបង្ហាញប្រកបដោយគតិបណ្ឌិតពី **ឯកឧត្តម បណ្ឌិត ច័ន្ទ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងការ ណែនាំ ផ្តល់បច្ចេកទេសបន្ថែមពី **ឯកឧត្តម កៅ ផល** ប្រធាននាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាលដោយរួមបញ្ចូលនូវបទពិសោធន៍បច្ចេកទេសល្អៗជាច្រើនពីការិយាល័យផលិតកម្មនៃនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល និងតាមរយៈព័ត៌មានបច្ចេកទេសពីឯកសារស្តីពី " បច្ចេកវិជ្ជាស្មៅសម្រាប់កសិករ" របស់មជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិសំរាប់កសិកម្មតំបន់ត្រូពិច (CIAT) និងមជ្ឈមណ្ឌល អូស្ត្រាលីសំរាប់ការស្រាវជ្រាវកសិកម្មអន្តរជាតិ (ACIAR) ។

សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ **លោក ជៀង សារិទ្ធ** អនុប្រធានការិយាល័យផលិតកម្ម និង **លោក លន់ សុផល** ព្រមទាំងមន្ត្រី ការិយាល័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាលខេត្តកំពង់ចាមនៃមន្ទីរកសិករ ខេត្តកំពង់ចាម ទាំងអស់ដែលបានផ្តល់ការសម្របសម្រួលនិងសហការលើការអនុវត្តគម្រោងផ្ទាល់ និងបានជួយផ្តល់ជាគំនិតបទពិសោធន៍ដែលបានពីការអនុវត្តជាក់ស្តែងព្រមទាំងជួយប្រមូលយកឯកសាផ្សេងៗដើម្បីចងក្រងសៀវភៅនេះ។

Preface

This book, entitled ***"Forage Management for Livestock in Cambodia"***, was designed to provide basic knowledge of forage selection and management not only to farmers to help them adopting new, more productive technologies, but also to extensionists and researchers who are working in the field of cattle and buffalo husbandry. Its purpose is to provide useful information to help improving cattle and buffalo productivity, particularly of smallholder systems in Cambodia, hence refining the local demand driven supply of beef and enhancing the livelihoods of smallholder farmers and other value chain stakeholders. The book reflects our current state of understanding which is subject to constant improvement. We therefore welcome any suggestion and feedback which help us to improve the quality of our work.

This book was compiled with the valuable support of **HE Dr. CHAN Sarun**, Minister of Agriculture, Forestry and Fisheries, and technical instructions by **HE KAO Phal**, Director of the Department of Animal Production and Health. It furthermore got technical inputs from the Office of Animal Production of Department of Animal Production and Health and through the adoption of technical information from documents on forage technologies for farmers, from the International Center for Tropical Agriculture **(CIAT)**, and the Australian Center for International Agricultural Research **(ACIAR)**.

Our special thanks go to Mr. Chieng Sarith and Mr Lorn Sophal as well as the staff of the Kampong Cham office of the Department of Agriculture and Animal Production and Health, for their tireless facilitation of the project implementation on-farm, their intellectual input and ideas and their practical experience, which were all of great value to develop this book. We also would like to thank the Royal University of Agriculture of Cambodia for their technical assistance.

១.សេចក្ដីផ្ដើម

កសិករនៅប្រទេសកម្ពុជាភាគច្រើនចិញ្ចឹមសត្វជាលក្ខណៈគ្រួសារ ដែលក្នុងមួយគ្រួសារៗ មានចិញ្ចឹម ជ្រូក មាន់ ទា និងជាពិសេស គោ ក្របី ដែលពួកគាត់ចិញ្ចឹមសំខាន់ប្រើជាកំលាំងអូសទាញ ភ្ជួររាស់ដី និង ដឹកជញ្ជូនកសិផល ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ បើទោះជានៅបច្ចុប្បន្នកសិករខ្លះមានលទ្ធភាពក្នុងការប្រើប្រាស់គ្រឿងយន្តកសិកម្មក្ដីក៏ពួកគាត់នៅតែត្រូវការកំលាំងគោ ក្របី ដោយមិនអាចខ្វះបាន ។ លើសពីនេះទៀត សត្វក៏ជាប្រភពចំណូលគ្រួសារជាមួយនិងការបំពេញអោយសេចក្ដីត្រូវការម្ហូបអាហារជាចាំបាច់ផងដែរ។ បច្ចុប្បន្នការងារចិញ្ចឹមសត្វរបស់កសិករនៅប្រទេសកម្ពុជាកំពុងជួបប្រទះនូវផលលំបាកយ៉ាងខ្លាំងពីកង្វះខាតចំណីជាពិសេសចំណីសំរាប់គោ ក្របី ។ នៅរដូវវស្សា ដីទំនាបប្រហែល ៧៥% ត្រូវលិចទឹកអស់ និងក្លាយជាវាលស្រែបំពេញទៅដោយដំណាំស្រូវ ដីទួលប្រហែល ៥% ជាផ្ទៃដីភូមិ និងផ្ទៃដី ១៥.១៨% ជាចំការដំណាំរួមផ្សំ ឬ ដំណាំហូបផ្លែ ដូចនេះនៅសល់ផ្ទៃដីតិចតួចណាស់សំរាប់ជាវាលចំណីសត្វធម្មជាតិ ។ ដោយមានការខ្វះខាតបែបនេះនៅអំឡុងពេល ៤-៥ ខែ នៃរដូវវស្សានៅតំបន់ខ្លះកសិករត្រូវចំណាយពេលដឹក គោ ក្របី អោយដើរស៊ីស្មៅតាមភ្លឺស្រែ ឬ ចេញទៅរកស្មៅធម្មជាតិ នៅតំបន់ឆ្ងាយៗពីភូមិ ដោយប្រើ រយៈពេលមិនតិចជាង ៤-៥ម៉ោង ក្នុង ០១ ថ្ងៃ សំរាប់បំពេញអោយសេចក្ដីត្រូវការចំណីគោ ក្របី ២-៣ ក្បាល តែប៉ុណ្ណោះ ។

ផលលំបាកនេះបានជះឥទ្ធិពលធ្ងន់ធ្ងរដល់ពេលវេលាបង្កបង្កើនផលពេលវេលាចេញទៅរកកំរៃក្រៅពីការធ្វើកសិកម្ម និងជាពិសេសប៉ះពាល់ភាគច្រើនដល់ការងាររៀនសូត្ររបស់កុមារធ្វើអោយពួកគេបោះបង់ ការរៀនសូត្រ ឬបង្ខំចិត្ត លក់គោ ក្របី ឈប់ចិញ្ចឹម ។

នៅរដូវប្រាំងភាពរាំងស្ងួតមានរយៈពេល ៦ខែ ចំណីសត្វនៅតាមវាលធម្មជាតិត្រូវក្រៀមស្វិតស្ទើរគ្រប់ទីកន្លែង គោ ក្របី ភាគច្រើនស៊ីចំបើង ឬ គល់ជញ្ជ្រាំងដែលពុំមានជីវជាតិគ្រប់គ្រាន់នាំឱ្យសត្វកង្វះអាហាររូបត្ថម្ភស្គមបាក់កំលាំងធ្វើអោយពន្យាពេលបន្តពូជងាយរងគ្រោះដោយជំងឺអាចបង្កអោយស្លាប់ក៏មាន ។ ដើម្បីជួយអោយស្ថានភាពនៃការចិញ្ចឹមសត្វនៅប្រទេសកម្ពុជាមានលក្ខណៈល្អប្រសើរ និងកាត់បន្ថយបាននូវផលលំបាកមធ្យោបាយដែលល្អ គឺការផ្សព្វផ្សាយនូវបច្ចេកទេសការដាំដំណាំចំណីសត្វ ដែលផ្ដល់នូវបរិមាណផល និងគុណភាពខ្ពស់សំរាប់ផ្ដល់ជាចំណីបំប៉ន ឬ ជាចំណីបន្ថែមសំរាប់សត្វ ។

២. ដំណាំចំណីសត្វដាំតាមប្លង់ដីភូមិ

ពូជដំណាំចំណីសត្វជាច្រើនប្រភេទត្រូវបានសង្កេតឃើញថា អាចដាំនៅតាមប្លង់ដីភូមិជិតៗផ្ទះតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេស ដោយវាមិនផ្តល់ផលប៉ះពាល់អ្វីទាំងអស់ដល់សុវត្ថិភាពរស់នៅរបស់កសិករ ។

ក្រៅពីផ្តល់ផលជាចំណីសត្វ ដំណាំចំណីសត្វប្រភេទខ្លះបានផ្តល់ប្រយោជន៍ឱ្យកសិករទៀតផងដូចជា ប្រភេទឡេហ្គឹមដើមឈើមួយចំនួនគេដាំនៅតាមព្រំដីភូមិ ព្រោះវាអាចផ្តល់ជារបងរស់ដែលមានលក្ខណៈរឹងមាំ និងផ្តល់ជាអុសសំរាប់ប្រើជាថាមពលដុតចំអិនអាហារប្រចាំថ្ងៃបានដោយមិនចំណាយប្រាក់ និងពេលវេលាស្វែងរកវា។ ក្រៅពីផ្តល់នូវតំរូវការចំណីដែលមានគុណភាពដល់សត្វប្រភេទដំណាំចំណីសត្វ ខ្លះទៀតអាចជួយកែប្រែគុណភាពដីភូមិឱ្យមានលក្ខណៈល្អប្រសើរថែមទៀត ឬ ប្រភេទខ្លះទៀតវាជួយក្នុងការទប់ស្កាត់ការហូរច្រោះដីទៀតផង ប្រសិនបើយើងដាំដុះ និងប្រើប្រាស់វាបានត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេស ។

ក - គោលការណ៍គ្រឹះនៃការដាំដំណាំចំណីសត្វតាមប្លង់ដីភូមិ

ដីភូមិជាទីទួលដែលមានសុវត្ថិភាពធានាដល់ការរស់នៅរបស់មនុស្ស និងសត្វដូចជាមិនលិចទឹកមិនមានការយាយីពីសត្វបំផ្លាញផ្សេងៗ និងជាពិសេស ជាកន្លែងភាគច្រើនមានប្រភពទឹកអាចស្រោចស្រពដំណាំបានជាងនេះទៅទៀត ដីមានជីជាតិល្អហើយម្ចាស់មានលទ្ធភាពក្នុងការគ្រប់គ្រងបានជិតដល់។ លក្ខណៈទាំងអស់នេះវាអំណោយផលណាស់សំរាប់ការងារដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ ។

សំរាប់ប្រទេសកម្ពុជាយើងដំណាំចំណីសត្វដាំតាមគ្រួសារនៅដីភូមិមានគោលការណ៍សំខាន់ ២ ចំណុច :

➪ *គោលការណ៍ផ្សព្វផ្សាយ និង ផ្ទេរបច្ចេកវិជ្ជា ដល់កសិករ*

- ផ្សព្វផ្សាយពីដំណាំចំណីសត្វនៅដំណាក់កាលដំបូង ដើម្បីអោយកសិករបានស្គាល់ពីប្រភេទដំណាំចំណីសត្វ និងយល់ដឹងពីសារៈសំខាន់របស់វា
- ងាយក្នុងការបង្ហាញអោយកសិករដទៃមានទំនាក់ទំនងទទួលយក និងមានការកែលំអចំណីសត្វ

- អោយកសិករចេះរៀបចំដាំ និងចេះប្រើប្រាស់ដំណាំចំណីសត្វបានសមស្របតាមលក្ខណៈជីវសាស្ត្រ
- កសិករមានលក្ខណៈងាយស្រួល និងមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការសង្កេតតាមដានលើការវិឌ្ឍន៍របស់ប្រភេទដំណាំចំណីសត្វនិមួយៗ
- ឱ្យកសិករមានចិត្តក្នុងការពង្រីកដំណាំចំណីសត្វដោយខ្លួនឯងតាមរយៈការយល់ដឹងរបស់គាត់ ។

គោលការណ៍សមស្របក្នុងការផ្តល់អោយសត្វស៊ី និង សំរួលការលំបាកដល់កសិករ

- កសិករមានចំណីសត្វនៅជិតផ្ទះសំរួល និងកាត់បន្ថយការខាតបង់ពេលវេលាច្រើនក្នុងការស្វែងរកចំណីសំរាប់សត្វ
- កាត់បន្ថយដល់ការលំបាករបស់កុមារក្នុងការដឹកសត្វអោយស៊ី ទៅឃ្វាលសត្វ ឬស្វែងរកចំណីសត្វ
- សំរាប់កាត់ និងផ្តល់ជាចំណីបំប៉នចំណីបន្ថែម និងចំណីសំរាប់អោយសត្វស៊ីនៅរដូវវស្សារាស់ខ្លាំង ។

៩ -ដំណាំចំណីសត្វដាំសំរាប់កាត់ផ្តល់អោយសត្វ

គេអាចប្រើប្រាស់ប្រពន្ធ័ដាំដុះដំណាំចំណីសត្វសំរាប់ច្រូតកាត់ និងដឹកជញ្ជូនផ្តល់អោយសត្វដល់កន្លែងចិញ្ចឹម ទោះក្នុងទំរង់ចិញ្ចឹមជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្ម ឬ លក្ខណៈគ្រួសារក្តី ។ នៅកម្ពុជាយើងការរៀបចំបង្កើតឱ្យមានការដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ តាមប្រព័ន្ធកាត់ផ្តល់អោយសត្វស៊ីជាលក្ខណៈគ្រួសារសំរាប់តំបន់វាលទំនាបវាមានលក្ខណៈសមស្របណាស់ ព្រោះតំបន់ទំនាបមិនសូវមានផ្ទៃដីទួលធំទូលាយដូចនៅតំបន់ខ្ពង់រាបឡើយ ។

សកម្មភាពនេះបានអនុវត្តរួចមកហើយនៅស្រុកពញាក្រែក ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ស្រុកកំពង់សៀម និងស្រុកព្រៃឈរ នៃខេត្តកំពង់ចាម ដែលត្រូវបានកសិករចូលរួមដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងផ្តល់នូវការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំង ។

សារៈប្រយោជន៍ :

ប្រព័ន្ធដំណាំចំណីសត្វតាមបែបកាត់ផ្តល់នេះមានលក្ខណៈពិសេស និងភាពចាំបាច់របស់វាមួយចំនួនដូចជា:

- ជួយឱ្យកសិករជាម្ចាស់ចំការដំណាំចំណីសត្វមានការគ្រប់គ្រងល្អ និងចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងទៅលើចំការដំណាំចំណីសត្វរបស់គាត់ ។
- ជួយឱ្យកសិករមានចំណីសំរាប់សត្វរបស់គាត់គ្រប់រដូវ ក្នុងនោះអាចប្រើប្រាស់ជាចំណីបន្ថែមចំណីបំប៉ន ឬ សំរាប់ផ្សំជាមួយអនុផលកសិកម្មជាចំណីបង្រ្គប់ឱ្យគោក្របីនៅរដូវប្រាំង ។
- អាចអនុវត្តទៅបាននៅតំបន់វាលទំនាបដែលមានផ្ទៃដីទួលសំរាប់ដាំដុះតូចឬដាំបាននៅតាមដីប្លង់ផ្ទះ
- ជួយអោយដំណាំចំណីសត្វមានស្ថេរភាព និងដុះលូតលាស់ល្អជាងការដាំលែងឱ្យសត្វចូលស៊ីសេរី
- ដាំដំណាំចំណីសត្វក្នុងមួយសារអាចប្រមូលផលបានច្រើនលើក និងដុះលូតលាស់បានច្រើនឆ្នាំហើយសមស្របតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេស ។

ចំណុចសំខាន់ៗក្នុងការគ្រប់គ្រងដំណាំចំណីសត្វតាមលក្ខណៈកាត់ផ្តល់អោយសត្វ

ដើម្បីអោយដំណើរការដាំដំណាំចំណីសត្វតាមរបៀបកាត់ និងផ្តល់អោយសត្វទទួលបានជោគជ័យអ្នកដាំគួរតែយល់ដឹងនូវចំណុចសំខាន់មួយចំនួនដូចជា:

- តើយើងត្រូវកាត់ដំណាំចំណីសត្វប្រភេទនីមួយៗយ៉ាងដូចម្តេច ដើម្បីឱ្យវាលូតលាស់បានល្អ ?
- ចន្លោះពេលនៃការកាត់ទៅតាមប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វនីមួយៗ តើប៉ុន្មានថ្ងៃកាត់ម្តង ?
- កាត់ដំណាំចំណីសត្វរបៀបណាដែលសមស្រប ដើម្បីទទួលបាននូវផលច្រើន និងគុណភាពខ្ពស់

- អាយុកាលនៃការកាត់តាមប្រភេទរបស់ដំណាំចំណីសត្វ
- កំពស់នៃការកាត់តាមប្រភេទរបស់ដំណាំចំណីសត្វ
- ការិតបាត់បង់នៃជីជាតិដីរួមជាមួយការិតជីជាតិ ដែលត្រូវបំពេញអោយដីវិញប្រចាំឆ្នាំ
- បច្ចេកទេសនៃការរៀបចំប្លង់ដាំដំណាំចំណីសត្វ ទៅតាមលំដាប់ប្រភេទនៃពូជនីមួយៗ ។

ក្រៅពីចំណុចទាំងអស់ខាងលើក៏នៅមានការងារមួយចំនួនដូចជា ការគ្រប់គ្រងថែរក្សា ការពង្រីកផ្ទៃដីដាំដុះបន្ថែមតំរូវតាមបរិមាណសត្វ ។ ដែលការងារទាំងអស់នេះវានឹងជួយរួមចំណែកធ្វើអោយទទួលបានជោគជ័យ ។

គ-ការបែងចែកលំដាប់នៃប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វ

ជាទូទៅដំណាំចំណីសត្វដែលមានស្រាប់នៅក្នុងស្រុក និងដំណាំចំណីសត្វដែលបាននាំចូលពីបរទេសដាំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបានគេបែងចែកវាជាលំដាប់ថ្នាក់ដូចខាងក្រោមៈ

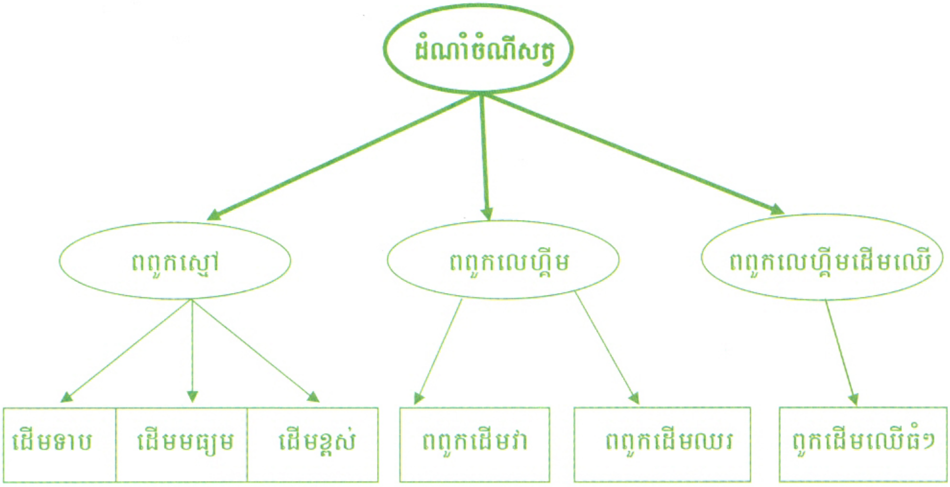

៦ ឈ្មោះប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វសំខាន់ៗដែលបានដាំនៅកម្ពុជា

ពពួកស្មៅ (Grass)	ពពួកលេហ្គីមដើមឈើ (Treelegume)	ពពួកលេហ្គីម (Legume)
មុលឡាតូ (Mulato)	កន្ធំថេត (Leucaena)	ស្តាយឡូ ១៨៤ (Stylo-184)
ម៉ារ៉ាន់ឌូ (Marandu)	គ្លីរីស៊ីដ្យា (Gliricidia)	ស្តាយឡូអាមាតា (Stylo Hamata)
ហ្គាមបា (Gamba)	ទ្រីចាន់ធារ៉ា (Trychantra)	ដិសមិនធ័ស (Desmenthus)
បាស៊ីលីស (Basilisk)	មន (Malbary)	ស្នោទូក (Aeschynomene amricana)
ប៉ាស្ពាលូម (Paspalum)	កាលៀនត្រា (Callindra)	កាលូបប៉ូ (Calopo)
ស្មៅហ្គីនេ (Ginea grass)	អង្គាដី (Sesbania)	អារាក់ឈីពីនទាល់ (Arachis pintoi)
ស្មៅដំរី (Elephant grass)		
ឃីងក្រាស (King grass)		

ប្រភព: នាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល

បើយើងពិនិត្យជាទូទៅយើងឃើញថា មានប្រភេទដំណាំចំណីសត្វច្រើនជាង ២០ប្រភេទ ដែលត្រូវបានគេនាំចូលពីប្រទេសដទៃ ហើយមួយចំនួនមានដុះស្រាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងជាលក្ខណៈធម្មជាតិ។ ពូជមួយចំនួនត្រូវបានបាត់ទៅវិញ ដោយការមិនទទួលយកពីសំណាក់កសិករដោយគាត់បានគិតទៅដល់បរិមាណគុណភាព និងលក្ខណៈសមស្របក្នុងការដុះលូតលាស់ ឬបន្សាំទៅនិងអាកាសធាតុក្នុងស្រុក ។ បច្ចុប្បន្នឃើញមានតែជាង ១០ពូជប៉ុណ្ណោះ ដែលកសិករកំពុងដំណើរការដាំដោយឃើញថាវាមានប្រយោជន៍សំរាប់សត្វរបស់គាត់។

ឃ -លក្ខណៈទូទៅរបស់ប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វសំខាន់ៗមួយចំនួន

ក-ក្រុមស្មៅ (Grass)

- ***មូលឡាតូ** (Mulato)*

មូលឡាតូ ឈ្មោះពេញគឺ Brachiaria hibrid CV Mulato ជាពូជបង្កាត់រវាង Ruziziensis xBrachiaria brizantha វាជាប្រភេទស្មៅកូនកាត់មិនអាចផលិតគ្រាប់បានទេ សំរាប់ការដាំនៅប្រទេសកម្ពុជាយើង ។ ស្មៅនេះដាំសំរាប់ផ្តល់ជាចំណីគោ ក្របី ចៀម ពពែ

វាស្ថិតនៅក្នុងក្រុមមានកំពស់ដើមមធ្យម លក្ខណៈពិសេសរបស់ Mulato គឺ:

រូបស្មៅមូលឡាតូ (Mulato)

- ○ មុលឡាតូបាននាំគ្រាប់ចូលមកកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ ដោយ CIAT-LLSP
- ○ ជាប្រភេទស្មៅដែលមានលក្ខណៈធន់ទ្រាំបំផុតនៅរដូវក្តៅ និងសមស្របនឹងការកាត់ផ្តល់ឱ្យសត្វ
- ○ គុណភាពរបស់វាល្អជាងពពួកស្មៅដទៃទៀត
- ○ ស្មៅប្រភេទនេះអាចផលិតគ្រាប់បាននៅក្នុងតំបន់ ដែលមានរយៈកំពស់ខ្ពស់ ដូចជាប្រទេសឡាវ
- ○ បច្ចុប្បន្នការពង្រីកការដាំដុះបានដោយសារការបំបែកដើមដាំនៅរដូវវស្សាមានទឹកស្រោចស្រព
- ○ ការដាំវាត្រូវការប្រភេទដីដែលមានជីជាតិសមល្មម ហើយវាត្រូវការជីបន្ថែមដើម្បីលូតលាស់ល្អ ដើមខ្លីមានស្លឹកច្រើនហើយទន់ និងមានរោមច្រើនសត្វចូលចិត្តស៊ី
- ○ វាជាប្រភេទស្មៅដែលមានលទ្ធភាពបែកគុម្ពធំ និងសំបូរខ្នែងអាចបំបែកដាំបាន ។

- **ម៉ារ៉ាន់ឌូ (Marandu)**

ម៉ារ៉ាន់ឌូ (Bracchiaria brizantha) ជាប្រភេទស្មៅសំរាប់ផ្តល់ជាចំណីឱ្យគោក្របី ពញ្ញវ័យមានប្រភពដើមនៅប្រទេសស៊ីមបាវេ (Zimbabwe) ហើយត្រូវបាននាំគ្រាប់ចូលមកប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ ដោយ CIAT-LLSP និងត្រូវបានដាំនៅស្រុកព្រៃឈរ ត្បូងឃ្មុំ កំពង់សៀម ពញាក្រែក ។

ម៉ារ៉ាឌូជាប្រភេទស្មៅដែលមានកំពស់ដើមមធ្យម ហើយមានលក្ខណៈពិសេសមួយចំនួនដូចជា:

- ○ ជាប្រភេទស្មៅដែលអាចដុះលូតលាស់ល្អនៅលើដីដែលមានជីជាតិ ជាក់ស្តែងក្នុងការដាំនៅលើប្រភេទដីក្រហម (ក្រុមដី ឡាបាសៀក) វាដុះលូតលាស់ល្អបំផុត ហើយដាំនៅលើដីឥដ្ឋខ្មៅវាដុះលូតលាស់ល្អបង្គួរ
- ○ ម៉ារ៉ាន់ឌូមានការធន់ទ្រាំទៅនឹងរដូវប្រាំង ប្រហាក់ ប្រហែលនឹងមុលឡាតូដែរ

ពូជស្មៅ ម៉ារ៉ាន់ឌូ (Marandu)

- ម៉ារ៉ាន់ឌូមានដើម ស្លឹក វែងជាង មុលឡាតូ ហើយនៅជុំវិញគែមស្លឹក ស្លឹកមានស្នាមជរៗ
- គេអាចដាំវាដោយគ្រាប់ និងដោយបំបែកដើមដាំនូវរដូវវស្សា ហើយវាមានការដុះលូតលាស់ល្អ
- ស្មៅប្រភេទនេះវាមានលក្ខណៈសមស្របទៅនិងការដាំកាត់ផ្តល់ជាចំណើសត្វ ។

តាមលទ្ធផលស្រាវជ្រាវរបស់អ្នកឯកទេសផ្នែកដំណាំចំណើសត្វបង្ហាញថា ស្លឹករបស់វានៅអាយុ ២ សប្តាហ៍មានកំហាប់អាសូត (N) ២,៥% និង សារធាតុស្ងួតដែលរលាយបាន (DM digestibility) ៧៥% ហើយវា និងថយចុះជាងនេះនៅពេលវាមានអាយុលើសពីនេះ (L.'tMannetje and R.M. Jones (Editors) 1992) ។

- **ហ្គាមបា (Gamba)**

ជាប្រភេទស្មៅដែលស្ថិតក្នុងក្រុម អាគ្រូប៉ូហ្គន ហ្គាយានូស (Andropogon gayanus) ពូជនេះគេបាននាំយកគ្រាប់មកដាំនៅខេត្តកំពង់ចាមក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ ដោយគំរោង LLSP-CIAT វាជាប្រភេទស្មៅសំរាប់ផ្តល់ឱ្យគោ ក្របី ចៀម ពពែគ្រប់វ័យ ។ វាជាស្មៅដែលមានដើម និងស្លឹកតូចវែងមានរោមច្រើនហើយទន់ ជាទូទៅតាមការវាយតំលៃពីកសិករដែលបានដាំបញ្ជាក់ថា សត្វ គោ ក្របី ចូលចិត្តស្មៅនេះជាងគេ បើប្រៀបធៀបនឹងពេលដែលវានៅខ្ចីដូចគ្នា ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់ហ្គាមបាគឺៈ

- វាមានលទ្ធភាពដុះលូតលាស់នៅលើដីគ្រប់ ប្រភេទ រួមទាំងដីអាស៊ីតដែលមិនសូវសំបូរជីជាតិ
- មានភាពធន់ទ្រាំ និងភាពរាំងស្ងួតរយៈពេលវែងហើយ និងអាកាសធាតុក្តៅ
- ការដាំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងវាមាន សមត្ថភាពផលិតគ្រាប់ពូជបានល្អ (បង្គួរ ប៉ុន្តែគ្រាប់របស់វាពេលទុំងាយ និងជ្រុះចេញពីទងមានការលំបាកក្នុងការប្រមូលទុក
- គេអាចដាំវាដោយប្រើគ្រាប់ ឬ ដាំដោយរំលែកដើមនៅរដូវវស្សាក៏បាន ហើយវា

ពូជស្មៅ ហ្គាមបា (Gamba)

- សមស្របទៅ និងកាដាំសំរាប់កាត់ផ្តល់អោយសត្វ ។
- វាជាប្រភេទស្មៅដែលមានកំរិតដុះលូតលាស់ល្អបង្គួរ
- លក្ខណៈអន់របស់វាគឺ ឆាប់ឡើងដើម និងមានផ្កាច្រើន និងគុម្ពរបស់វាឆាប់ថ្កោលត្រូវការរំលែកដាំញឹកញាប់ជាងប្រភេទស្មៅដទៃទៀត ។

ហ្គាមបាជាមធ្យមក្នុងស្លឹករបស់វា មានកំរិតជាតិអាសូ៊ត (N) ២,៥% ហើយនឹងកំរិតសារធាតុស្ងួតរលាយ (DM digestibility) ៦០% ពេលវានៅខ្ចីនៅក្នុងរដូវវស្សា ហើយកំរិតនេះនឹងថយចុះនៅពេលដើមវាចាស់ ជាពិសេសនៅរដូវប្រាំង (L.'tMannetje and R.M. Jones(Editors) 1992) ។

- **បាស៊ីលីស** *(Basilisk)*

ស្មៅបាស៊ីលីស ឬសិចញ្ញាល់ក្រាសជាប្រភេទស្មៅដែលមានដើមទាបវាសមស្របទៅនឹងការដាំសំរាប់លែងគោ ក្របី ឱ្យចូលស៊ី និងអាចដាំសំរាប់ច្រូតកាត់ផ្តល់អោយសត្វស៊ីនៅតាមផ្ទះបានផងដែរ ។

ស្មៅបាស៊ីលីសបាននាំចូលមកដាំនៅកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៣ នៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ពិនិត្យជាទូទៅ វាជាប្រភេទស្មៅដែលមានលទ្ធភាពដុះលូតលាស់នៅលើដីស្ទើរតែគ្រប់ប្រភេទ រួមទាំងដីដែលមិនសំបូរជីជាតិផងដែរ លក្ខណៈពិសេសរបស់បាស៊ីលីសគឺ :

ពូជស្មៅ បាស៊ីលីស (Basilisk)

- ជាប្រភេទស្មៅដែលមានអាយុកាលវែងបង្គួរអាចធន់ទ្រាំនឹងរដូវប្រាំងនៅស្រុកយើងបាន
- វាមានការដុះលូតលាស់ល្អ ហើយក្រាស់ដើមតូចឆ្មារ ស្លឹកទន់ល្មម សត្វចូលចិត្តស៊ី
- គេអាចដាំវាបានដោយគ្រាប់ក្នុងកំរិត ៤-១០គក្រ/ហិតា ជំរៅកប់គ្រាប់ ២ចម

○ ការដាំដោយបំបែកដើមមានការដុះលូតលាស់លឿន និងងាយស្រួសថែរក្សាជាងដាំដោយគ្រាប់

○ បាស៊ីលីសភាគច្រើនវាដួលនៅរដូវវស្សា ហើយការដួលនេះបណ្តាលអោយរលួយស្លឹកមួយចំនួនដែលជាហេតុនាំឱ្យសត្វមិនសូវស៊ី ដូចនេះនៅរដូវវស្សាយើងគួរឧស្សាហ៍កាត់វាចៀសវាងការដួល ។ តាមការសង្កេតជាទូទៅស្មៅប្រភេទនេះវាចាប់ផ្តើមផ្តលផលទាបនៅឆ្នាំទី ៣ ឆ្នាំទី ៤ ដូចនេះយើងគួរតែរៀបចំស្ទូងវាឡើងវិញ ដោយប្រើគល់ចាស់របស់វានៅរដូវវស្សាទើបជាការល្អ ។បាស៊ីលីសវាផលិតគ្រាប់មិនបានល្អទេចំពោះពូជ ដែលយើងកំពុងដំណើរការដាំនៅក្នុងប្រទេសយើង ។ ដូចនេះជាឱកាសក្នុងការពង្រីកបន្ត គឺការបំបែកដើមដែលជាមធ្យោបាយប្រសើរបំផុត ។

• ប៉ាស្ពាលូម (*Paspalum*)

ស្មៅប៉ាសស្ពាលូមមានច្រើនប្រភេទដូចជា ប៉ាស្ពាលូម ឌីឡាតាទូម (Paspalum dilatatum) ប៉ាស្ពាលូម ណុតាទូម (Paspalumnotatum) ប៉ាស្ពាលូមឌីស្ទិកជូម (Paspalumdistichum) និងប៉ាស្ពាលូមអត្រាទូម (Paspalum atratum) ដែលបាននាំយកមកដាំនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាមក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ ដោយគំរោង LLSP-CIAT ។

ពពួកស្មៅប្រភេទនេះគេអាចដាំវាបានដោយប្រើគ្រាប់ ៣-៥ គក្រ.ហត ឬគេអាចប្រើដើមវាសំរាប់រំលែកដាំក៏បាន ហើយមានលក្ខណៈងាយស្រួលជាងការដាំគ្រាប់ ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់ស្មៅប្រភេទនេះគឺៈ

ពូជស្មៅ ប៉ាស្ពាលូម (*Paspalum*)

○ ជាប្រភេទស្មៅដែលមានកំពស់ដើមមធ្យម ដោយវាសមស្រប និងការដាំនៅតំបន់ទំនាបកណ្តាលនៃប្រទេសកម្ពុជាយើង ។

○ ជាការល្អគេដាំវានៅកន្លែងដែលទាប ហើយមានដក់ទឹកតិចតួចក្នុងរយៈពេលខ្លី (១-៣ថ្ងៃ)

○ ស្មៅនេះវាត្រូវការការកីតទឹកស្រោចស្រពខ្ពស់ជាងប្រភេទស្មៅផ្សេងៗទៀត ទើបដុះលូតលាស់ល្អ

- វាមានការដុះលូតលាស់លឿននៅរដូវវស្សា តែវាមិនសូវសមស្របទៅនឹងរដូវប្រាំង ដែលមានរយៈពេលរាំងស្ងួតវែងដូចនៅកម្ពុជាយើង ដែលមានរដូវប្រាំងរហូតដល់ទៅ ៦ខែ
- ពពួកប៉ាស្កាលូមភាគច្រើនអាចដុះលូតលាស់បាននៅលើដីខ្សាច់ដីជាតិ និងដីអាស៊ីតផងដែរ
- ស្មៅនេះសំបូរស្លឹកហើយស្លឹកវាទន់ល្អនៅអាយុ ៤៥-៦០ថ្ងៃ ស្លឹកប្រែជារឹងលឿនទៅតាមអាយុ
- ជាទូទៅពពួកប៉ាស្កាលូមមានក៏រិតអាសូតនៅក្នុងស្លឹក ០,៨-២% ក៏រិតនៃសាធាតុរលាយ ៣៩%-៦០% ហើយមានការប្រែប្រួលទៅតាមអាយុរបស់វា និងទៅតាមប្រភេទដីនៅកន្លែងដាំ (L.'tMannetje and R.M. Jones (Editors) ១៩៩២) ប៉ាស្កាលូម ជាប្រភេទចំណីសំរាប់ គោ ក្របី ចៀម ពពែ ហើយផ្តល់នូវការលូតលាស់បង្គួរ ។

- ***ស្មៅហ្គីនេ*** *(Guinea grass)*

ស្មៅហ្គីនេ ឈ្មោះពេញរបស់វាគឺ ប៉ានីគូមម៉ាក់ស៊ីមូម (Panicum maximum) ជាប្រភេទស្មៅចំណីសំរាប់ គោ ក្របី ចៀម ពពែ សេះដែលមានគុណភាពល្អ។ ស្មៅនេះត្រូវបាននាំចូលដំបូងគេមកក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៨៦ ដោយនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ដោយធ្វើការដាំសំរាប់ផ្តល់ឱ្យគោពូជនៅស្ថានីយ៍ចិញ្ចឹមគោភ្នំតាម៉ៅ តែមិនទាន់មានការផ្សព្វផ្សាយដល់កសិករនៅឡើយបន្ទាប់មកអង្គការ CAAEP ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៩៨ និងបានធ្វើការផ្សព្វផ្សាយពូជជាលើកដំបូងដល់កសិករ។ បច្ចុប្បន្នពូជនេះត្រូវបាននាំចូលមកបន្តទៀតដោយ CIAT-LLSP និងត្រូវបានដាំផ្សព្វផ្សាយតាមគ្រួសារកសិករក្នុងខេត្តកំពង់ចាម។ ប៉ានីគូមម៉ាក់ស៊ីមូមជាស្មៅដែលមានដើមខ្ពស់សមស្របណាស់សំរាប់ការកាត់ និងដឹកជញ្ជូនផ្តល់អោយសត្វស៊ីនៅកន្លែងចិញ្ចឹមលក្ខណៈពិសេសរបស់ស្មៅប្រភេទនេះគឺ:

- វាមានទំរង់ដើមប្រហាក់ប្រហែលនិងស្រូវ តែគល់របស់វាមានពណ៌ស្វាយ
- ជាប្រភេទស្មៅដែលសំបូរស្លឹក និងមានការដុះលូតលាស់បែកគុម្ពធមក្នុងលក្ខខណ្ឌសមស្រប

ពូជស្មៅហ្គីនី (Guinea grass)

- វាអាចដាំបាននៅលើដីដែលមាន ជីជាតិខ្ពស់ និងមធ្យម ហើយវាលូតលាស់បានល្អ
- ស្មៅប្រភេទនេះគេអាចដាំវាបានដោយគ្រាប់ និង ពិសេសការបំបែកដើមដាំវាលូតលាស់លឿន
- ចំពោះការដាំនៅតំបន់វាលទំនាបនៃប្រទេសកម្ពុជាយើងស្មៅនេះផ្តល់ផលគ្រាប់ល្អ ប៉ុន្តែពិបាកក្នុងការប្រមូល ព្រោះគ្រាប់របស់វាតូច និងងាយក្នុងការជ្រុះ ចេញពីទងរបស់វា ។
- ប៉ានីគូមម៉ាក់ស៊ីមូមមានការដុះលូតលាស់លឿនជាងប្រភេទស្មៅដទៃនៅរដូវវស្សា តែកំរិតនៃការធន់នឹងភាពរាំងស្ងួតមធ្យម ជាទូទៅវាឆាប់ស្រពោនស្លឹកនៅរដូវប្រាំងក្តៅខ្លាំង ។

បានីគូមម៉ាក់ស៊ីមូមពេលស្លឹកវានៅខ្ចីវាមានកំរិតអាសូត (N) ជុំវិញ ២% ហើយកំរិតនៃសារធាតុរលាយ (Digestibilities) ចាប់ពី ៥៨%-៦៤% (L.'t Mannetje and R.M. Jones(Editors)1992) ។

- ***ស្មៅដំរី (Elephan grass)***

ស្មៅដំរីជាស្មៅមួយប្រភេទដែលស្ថិតនៅក្នុងក្រុមនេពារ (Napier grass) ហើយក៏ជាចំណីសំរាប់ពពួកសត្វទំពារអៀង សំខាន់បំផុតគឺគោ ក្របី និងពេលខ្លះដើមដែលខ្ចីៗគេអាចយកវាផ្តល់ជាចំណីបន្ថែមសំរាប់ជ្រូក និងមាន់ផងដែរ ។ ស្មៅដំរីជាប្រភេទស្មៅដែលមានដើមខ្ពស់សមស្របទៅការកាត់ និងផ្តល់ដល់សត្វ និងជាពិសេស ស្មៅនេះផ្តល់នូវគុណភាព និងបរិមានផលខ្ពស់លក្ខណៈខ្លះៗរបស់វាមានៈ

- ជាស្មៅចំណីសត្វមានគុណភាព ដែលជា ទូទៅវាមានសារធាតុអាស៊ូត(N)ក្នុងស្លឹកខ្ចី ២-៤% ហើយកំរិតនៃសមាសធាតុដែល អាចរលាយបានពី (DM digestibility) ៧០-៧៥% ដែលអាចចាត់ទុកថាជាកំរិត ចំណី ដែលមានអាហារូបត្ថម្ភខ្ពស់
- សំរាប់ការលូតលាស់របស់សត្វ ប៉ុន្តែកំរិតនៃសារធាតុទាំងនេះនឹងថយចុះយ៉ាងលឿន

ពូជស្មៅដំរី (Elephan grass)

ពាក់ពន្ធ័ទៅ នឹងអាយុវាចាស់ (L.'t Mannetje and R.M ។ Jones (Editors) ១៩៩២)

○ ជាប្រភេទស្មៅដែលមានដើមធំ ស្លឹកទន់ល្អ និងមានជាតិផ្អែមនៅផ្នែកបណ្តូលនៃដើមរបស់វាពេលវាមានអាយុ ៤៥-៦០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីដាំ ។

○ ជាប្រភេទដំណាំចំណីសត្វ ដែលមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការដុះនៅស្ទើតែគ្រប់ប្រភេទដីតាមការអនុវត្តជាក់ស្តែងឃើញវាដុះបានល្អនៅលើប្រភេទដីល្បាយខ្សាច់ និង ដីល្បាប់តាមដងទន្លេ ។

○ ដំណាំចំណីសត្វប្រភេទនេះគេដាំវាដោយដើម ហើយវាងាយនិងដុះលូតលាស់វាជាប្រភេទដំណាំដែលបែកខ្នែងល្អ ជាពិសេសក្រោយពេលកាត់លើកទី ១ខ្នែង របស់វាបែកពី ២០-៣០ដើម ក្នុង១គុម្ព ។ ប្រការដែលគួរចងចាំដើម្បីអោយគុណភាពរបស់វាធានាក្នុងការកាត់ផ្តល់បានល្អ យើងចាំបាច់ត្រូវបន្ថែមនូវជីដល់ដំណាំអោយបានរៀងរាល់ឆ្នាំ ជាពិសេសជីលាមកសត្វហើយជាងនេះទៅទៀត គឺយើងត្រូវកាត់វាផ្តល់ជាចំណីសត្វមិនត្រូវទុកវាអោយឡើងដើមខ្ពស់ ព្រោះដើមវារឹងនៅពេលចាស់គោមិនសូវស៊ី ។

ខ.ពពួកលេហ្គឹម (Legume)

- ***ស្តាយឡូ*** *(Stylo 184)*

ពូជស្តាយឡូ ជាប្រភេទដំណាំចំណីសត្វដែលស្ថិតក្នុងប្រភេទលេហ្គិម ឬ អាចហៅបានថាជាពពួកឃាសជាតិអំបូសណ្តែក ។ ដំណាំប្រភេទនេះគេដាំសំរាប់កាត់ផ្តល់អោយសត្វស៊ីរួមមានសត្វទំពារអៀងទូទៅ និងជាចំណីសំខាន់សំរាប់ជ្រូក មាន់ និងត្រីផងដែរ ។ ពូជនេះក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៨៦ បាននាំមកដាំនៅស្ថានីយ៍ចិញ្ចឹមគោពូជភ្នំតាម៉ៅ ដែលប្រើសំរាប់ជាចំណីគោមិនមែនជាលក្ខណៈផ្សព្វផ្សាយពូជទេ ។ ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៩៧-១៩៩៨ ត្រូវបានណែនាំអោយប្រើ

និងផ្សព្វផ្សាយដល់កសិករនៅតាមបណ្តាខេត្តក្នុងប្រទេសមុនគេដោយគំរោង CAAEP សហការណ៍ជាមួយនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម និងនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ។

ពូជ ស្តាយឡូ (Stylo-184)

- ស្តាយឡូយើងអាចដាំវានៅស្ទើរតែគ្រប់ប្រភេទដី ដូចជា ដីមានជីជាតិល្អ មធ្យម និង ដីមិនសូវសំបូជីជាតិ តែវាមិនត្រូវការនូវប្រភេទដីដែលមានជាតិអាស៊ីតខ្ពស់ ។
- ចំណីសត្វប្រភេទនេះគេដាំវាបានល្អដោយប្រើគ្រាប់ ហើយគ្រាប់វាត្រូវការដាស់ដំណេក ដោយ ប្រើទឹកក្តៅ ៨០ºជស្រុះវារយះពេល ៣-៥នាទី ហើយសំងំវាក្រោមម្លប់អោយស្ងួតទើបដំណើរការដាំ ។
- គេអាចដាំស្តាយឡូបានដោយសាបពេញផ្ទៃចំការដាំជាជួរឆ្លាស់ជាមួយស្មៅ ឬដាំនៅចន្លោះដំណាំ
- គេអាចកាត់វាផ្តល់អោយសត្វស៊ីស្រស់ៗ និងក៏អាចហាលស្ងួតវាផលិតជាម្សៅកន្ទក់ផ្តល់ឱ្យសត្វ
- ស្តាយឡូជាចំណីដែលគេចាត់ទុកជាចំណីផ្តល់ជាតិប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់ដល់សត្វទំពារអៀង និងជ្រូក ។
- ស្តាយឡូជាទូទៅវាមានកំរិតជាតិអាសូត (N) ១,៥-៣% ហើយកំរិតសារធាតុស្ងួតដែលរលាយ (DMdigestibility) ៦០-៧០% ពេលដែលស្ងួតវានៅខ្ចី ។ កំរិតនេះនឹងមានការប្រែប្រួលទៅតាមអាយុ និងដីកន្លែងដាំ (PlantResources of South Asia 1992) ។

- ***ឌីសមិនធុស (Desmanthus)***

ឌីសមិនធុស ជារុក្ខជាតិពពួកលេហ៊្គីមអំបូរសណ្តែក ហើយពូជនេះណែនាំ និងផ្សព្វផ្សាយនៅតាមបណ្តាខេត្តនៃប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈគំរោង CAAEP សហការជាមួយនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយអំឡុងឆ្នាំ ១៩៩៧-១៩៩៨ បច្ចុប្បន្នពូជនេះបានបន្សល់ទុកនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម

បាត់ដំបង កំពត ក្នុងចំនួនតិចតួច ។ ចំណីសត្វប្រភេទនេះគេចាត់ចូលជាចំណីផ្តល់នូវជាតិប្រូតេអ៊ីនសំរាប់លាយជាមួយស្មៅផ្តល់អោយគោ ក្របី សេះ ចៀមជាពិសេសពពែ ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់វា :

ពូជ ឪសមិនធុស (Desmanthus)

- ○ ដាំវាដោយគ្រាប់ តែគ្រាប់វាមានសំបកក្រាស់ ដូច្នេះមុនដាំត្រូវស្រុះ និងទឹកក្តៅដូចគ្រាប់ស្តាយឡូ ១៨៤ ដែរ
- ○ នៅកម្ពុជាឃើញថា វាអាចដុះលូតលាស់ល្អលើប្រភេទដីក្រហមដីឥដ្ឋខ្មៅ និងប្រភេទដីល្បប់តាមដងទន្លេមេគង្គផងដែរ
- ○ ឪសមិនធុសសមស្របនិងប្រភេទដំណាំចំណីសត្វសំរាប់កាត់ផ្តល់អោយសត្វ
- ○ ដំណាំចំណីសត្វនេះដាំនៅប្រទេសកម្ពុជាវាផលិត គ្រាប់បានល្អហើយគ្រាប់វាធំងាយប្រមូលទុក
- ○ ឪសមិនធុសមានក៏រិតអាសូត១ណបុខ្ពស់នៅស្លឹករបស់វា មានរហូតដល់ទៅ ៣,៦% វាជាចំណីផ្តល់នូវ សារធាតុចិញ្ចឹមខ្ពស់សំរាប់សត្វ (PlantResources of South Asia ១៩៩២)
- ○ ឪសមិនធុសដើមវារឹងប្រសិនបើយើងពន្យាពេលប្រមូលផលស្លឹកវាថយចុះ មែកចាស់ៗកើនឡើង ដូចនេះ វាមានផលលំបាកដល់ការរំលាយអាហាររបស់សត្វ
- ○ គេអាចប្រើស្លឹកស្រស់ៗសំរាប់ផ្តល់អោយសត្វ ឬ អាចហាលវាហើយកិនវាជាម្សៅចំណីសត្វ ។

បច្ចុប្បន្នដំណាំចំណីសត្វប្រភេទនេះពុំសូវមានដាំទេ ព្រោះពូជរបស់វាមានចំនួនតិច ហើយការផ្សព្វផ្សាយទៅដល់កសិករក៏ពុំទាន់បានដំណើរការបានល្អនៅឡើយ ។

គ_ពពួកលេហ្គឹមដើមឈើ (Tree Legum)

- ***កន្ទំថេត*** *(Leucaena)*

កន្ទំថេតមានប្រភេទពូជខុសៗគ្នាជាច្រើនតែវាស្ថិតក្នុងគ្រួសារតែមួយ ហើយត្រូវបានគេចាត់ថ្នាក់ជាដំណាំចំណីសត្វ ដែលស្ថិតក្នុងពពួកលេហ្គឹមដើមឈើ ។ រុក្ខជាតិប្រភេទនេះកសិករទំលាប់ដាំធ្វើជារបងនៅជុំវិញដីភូមិ ឬដីចំការ ហើយស្លឹកខ្ចីៗគេប្រើធ្វើជាបន្លែស្រស់សំរាប់មនុស្ស ។ បច្ចុប្បន្នដោយមានការកែប្រែប្រពន្ធ័ចំណីសត្វ កន្ទំថេតត្រូវបានគេចាត់ទុកជាដំណាំចំណីសត្វដែលមានលក្ខណៈល្អប្រសើរ ជាពិសេសសំរាប់សត្វក្រពះថត មានគោ ក្របី ពពែជាដើម ។ ចំពោះសត្វជ្រូកគេអាចផ្តល់ឱ្យវាស៊ីក្នុងកំរិតតិចតួច ព្រោះស្លឹកកន្ទំថេតមានជាតិពុលម្យ៉ាងឈ្មោះមីណូស៊ីន(Minosine)អាចធ្វើឱ្យមានការពុល ឬ បង្កបញ្ហាដល់ពពួកសត្វក្រពះទោល (Werner W.Stür and Peter M.Horne) ។លក្ខណៈពិសេសរបស់កន្ទំថេត :

- ជាប្រភេទដំណាំចំណីសត្វដែលអាចដាំដោយ គ្រាប់ផ្ទាល់ ឬដាំដោយកូនបណ្តុះ
- ជាប្រភេទដំណាំចំណីសត្វដែលមានអាយុកាលវែងមានកំពស់ដើមខ្ពស់ និងទំហំដើមធំ

ពូជ កន្ទំថេត *(Leucaena)*

- ជាប្រភេទដំណាំដែលមានស្លឹកពណ៌បៃតងខ្ចីជានិច្ចគ្រប់រដូវ ឬមានរយៈពេលជ្រុះស្លឹកខ្លី
- វាមានលក្ខណៈពិសេសម្យ៉ាង គឺស្លឹកវាខ្ចីជានិច្ច ប្រសិនបើយើងកាត់មែករបស់វាបានត្រឹមត្រូវ
- វាមានការដុះលូតលាស់ល្អនៅលើប្រភេទដីដែលមានជីជាតិ និង មិនដុះនៅលើដីជាំទឹក ដីអាស៊ីត
- ការដាំកន្ទំថេតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើងគឺ សមស្របនឹងអាកាសធាតុ ទឹក ដី ហើយវាដុះបានល្អ
- ចំពោះពូជដែលបានដាំក្នុងស្រុក និងពូជនាំចូលមួយ ចំនួនដូចជា គ៥៨៤ និង គ៦៣៦ វាមានលទ្ធភាពក្នុងការផលិតគ្រាប់ពូជបានល្អពូជ គ៥៨៤ និងគ៦៣៦ វាផលិតស្លឹកបានច្រើនជាងពូជក្នុង ស្រុក តែផលិតគ្រាប់បានតិច ។

- ជាប្រភេទចំណីល្អសំរាប់សត្វមានកំរិតអាសូតក្នុងស្លឹកពី ៣-៤% សារធាតុរលាយ ៦០-៧០%

• គ្លីរីស៊ីដ្យា (Gliricidia)

គ្លីរីស៊ីដ្យា ជាពូជលេហ្គីមដើមឈើមួយប្រភេទក្នុងចំណោមប្រភេទដទៃៗទៀតដែលផ្តល់ស្លឹកច្រើនសំរាប់ជាចំណីសត្វទូទៅស្លឹកវាសមស្របទៅនិងចំណីសំរាប់ពពែ ចៀម និងអាចធ្វើជាចំណីគោក្របី ហើយវាមិនល្អសំរាប់ការផ្តល់អោយពពួកសត្វក្រពះទោល ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់គ្លីរីស៊ីដ្យា :

- គេអាចដាំវាបានដោយប្រើគ្រាប់និងជាការងាយស្រួលគឺ ការដាំដោយដើមបណ្តុះមានការ ដុះលូតលាស់លឿន ជាងការដាំដោយគ្រាប់

ពូជ គ្លីរីស៊ីដ្យា (Gliricidia)

- គ្លីរីស៊ីដ្យាអាចដុះលូតលាស់បានគ្រប់រដូវ ពិសេសរដូវប្រាំង វាមានស្លឹកខ្ចីល្អ បើយើងកាត់វាបានត្រឹមត្រូវ
- វាអាចដុះលូតលាស់បាននៅលើដីដែលមានជីវជាតិល្អ និងមធ្យម
- ស្លឹករបស់វាជាធម្មតាមានក្លិនក្រពុលឈ្ងុលៗ ជាហេតុនាំអោយសត្វមិនចង់ស៊ីពេលកាត់មកភ្លាម

ប៉ុន្តែយើងអាចកាត់ហើយហាលថ្ងៃមួយស្រពាប់ទើបផ្តល់អោយសត្វស៊ីជាការល្អ

- គេអាចផ្តល់គ្លីរីស៊ីដ្យាលាយជាមួយស្មៅឬចំបើងផ្តល់ជាចំណីគោនៅរដូវប្រាំងក្នុងកំរិត ១ភាគ៣ ដើម្បីជាការបង្រៀនសត្វអោយស៊ីផង និង ដើម្បីអោយសត្វទទួលបាននូវអាហាររូបត្ថម្ភតាមរយៈស្លឹកស្រស់ផងដែរ
- ស្លឹកខ្ចីរបស់គ្លីរីស៊ីដ្យាជាទូទៅមានកំរិតអាសូត (N) ពី ៣-៥% ហើយសារធាតុស្ងួតដែលរលាយវាស្ថិតនៅចន្លោះពី ៤៨-៧៧% (Werner W.Stür and Peter M.Horne) ។

ដូចនេះ គ្លីរីស៊ីដ្យាជាប្រភេទដំណាំចំណីសត្វល្អបង្គួរ ហើយក៏ជាប្រភេទដំណាំចំណីដែលអាចផ្គត់ផ្គង់សត្វនៅរដូវប្រាំង ដែលខ្វះខាតចំណីនោះបានដែរ ។

៣_ការដាំដំណាំចំណីសត្វ

ដើម្បីភាពជោគជ័យក្នុងការដាំដំណាំចំណីសត្វមានកត្តាជាច្រើនដែលសំរួលអោយយើងឈានទៅដល់គោលដៅមួយយ៉ាងពិតប្រាកដកត្តាទាំងនោះមានៈ ការរៀបចំទីតាំងការរៀបចំពូជពេលវេលានៃការចាប់ការយល់ដឹងពីបច្ចេកទេសដាំដុះ និងការរៀបចំសំភារៈដាំដុះហើយកត្តាសំខាន់មួយទៀតគឺបច្ចេកទេសក្នុងការថែទាំ ។

ក -ការជ្រើសរើសទីតាំងដើម្បីដាំ

- ***ការកំណត់តំបន់ដែលត្រូវចាប់ផ្តើមដាំដុះ***

ប្រពន្ធ័នៃការចិញ្ចឹមសត្វតាមបែបលក្ខណៈគ្រួសារនៅប្រទេសកម្ពុជាជួបប្រទះនូវផលលំបាកខុសៗគ្នា គឺតំបន់ខ្លះលក្ខណៈទីតាំងក្នុងការចិញ្ចឹមធំទូលាយ ហើយសំបូរទៅដោយធនធានចំណីសត្វជាលក្ខណៈធម្មជាតិ ដូចនេះ ផលលំបាករបស់ពួកគេ គឺកង្វះការយល់ដឹងទៅលើការកំណត់អំពីគុណភាពចំណីសំរាប់សត្វ តែគេពុំមានបញ្ហាក្នុងការខ្វះខាតបរិមាណចំណីឡើយ ។ តំបន់ដែលមានដូចករណីខាងលើនេះភាគច្រើនកើតមាននៅតំបន់ខ្ពង់រាប ដែលមានជួរភ្នំ និងតំបន់ព្រៃមួយចំនួននៃភាគឥសាន្តនៃប្រទេសកម្ពុជា ។ ករណីចាំបាច់ក្នុងការជួយពួកគេក្នុងស្ថានភាពបែបនេះគឺ :

- ណែនាំអោយគេបានស្គាល់អំពីអ្វីជាធនធានចំណីសត្វមាននៅក្នុងតំបន់ ដែលគេរស់នៅ
- ជួយអោយពួកគេចេះកែច្នៃប្រើប្រាស់វាអោយបានសមស្រប និងអោយអស់លទ្ធភាពដែលគាត់មាន
- ជួយកែទំលាប់បន្តិចម្តងៗយ៉ាងណាអោយគាត់មានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពង្រីកផលិតកម្មសត្វ ដោយប្រើប្រាស់ធនធានធម្មជាតិរបស់គាត់អោយគង់វង្សជៀសវាងបានការខូចខាតនូវបរិស្ថានចំណីធម្មជាតិ ។ តំបន់ដែលមានលក្ខណៈដូចខាងលើនេះ ប្រសិនបើយើងបំផុសអោយមានការដាំដំណាំចំណីសត្វនោះភាពជោគជ័យមានតិចតួចណាស់ ហើយភាពបរាជ័យមានលក្ខណៈធំធេងជាង ។

ដូចនេះតំបន់ដែលយើងចាប់ផ្តើមគួរតែជាកន្លែងដែលជួបប្រទះនូវផលលំបាកដូចជា:

- ជាតំបន់ដែលចិញ្ចឹមសត្វច្រើនហើយមានបញ្ហាលំបាកជាមួយនិងចំណីសត្វខ្វះចំណីទូទៅក្នុងរដូវប្រាំង
- ជាតំបន់ដែលមានផ្ទៃដីសំរាប់វាលស្មៅចំណីសត្វធម្មជាតិតិច
- ជាតំបន់ដែលសំបូរទៅដោយវាលទំនាប សំរាប់ដាំដំណាំ ឬវាលស្រែ
- ជាតំបន់ដែលកសិករម្ចាស់សត្វភាគច្រើនចេញទៅរកចំណីសំរាប់សត្វរបស់គាត់នៅតំបន់ឆ្ងាយៗ ឬមិនមានកំលាំងពលកម្មគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរកចំណីសត្វ ។

សរុបសេចក្តីទៅយើងគួរចាប់ផ្តើមបំផុសឬផ្សព្វផ្សាយអោយមានការដាំដំណាំចំណីសត្វនៅតំបន់ ដែលយើងសិក្សា ឃើញថាមានការបាត់បង់នូវតុល្យភាពរវាងចំនួនសត្វ និងបរិមាណចំណីដែលត្រូវផ្តល់ឱ្យសត្វ ហើយជាពិសេសក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នកំពុងកើតមានការលំបាកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនៅតំបន់មួយចំនួននៃវាលទំនាប ព្រោះតំបន់នេះមានការពង្រីកការដាំដុះដំណាំកសិកម្មច្រើនការពង្រីកផ្ទៃដីដាំដុះកាន់តែធំធេង ដូចនេះវាលស្មៅត្រូវរួមតូចពិបាកក្នុងដំណើរការចិញ្ចឹមសត្វ ជាពិសេសការចិញ្ចឹម គោ ក្របី ។

• *ការកំណត់លក្ខណៈដីសំរាប់ដាំដំណាំចំណីសត្វ*

ការជ្រើសរើសប្លង់ដីសំរាប់ដាំដំណាំចំណីសត្វបានសមស្រប គឺជាផ្នែកមួយជួយអោយដំណើរការដាំដំណាំចំណីសត្វមានលទ្ធផលល្អ ។ គេអាចកំណត់យកនូវកន្លែងដាំបានច្រើនសណ្ឋានដូចជា ប្លង់ដី ភូមិ មានដី មុខ និងដីក្រោយផ្ទះ ដីចំការជិត ឬ ឆ្ងាយដាច់ពីផ្ទះហើយអាច គ្រប់គ្រងបាន ឬ ដីចន្លោះរងចំការដំណាំ ហូបផ្លែ ដែលដើមរបស់វានៅតូចៗ និងអាចជាដីទួលនៅតាមវាលស្រែ ។ ទោះជាដីស្ថិតក្នុងស្ថានភាពណាក៏ដោយតែយើងគួរតែជ្រើសរើសនូវដីតាមគោលការណ៍បច្ចេកទេសដូចខាងក្រោម :

- ជាដីទួលមិនលិចទឹក រយៈពេលយូរ ឬជាដីដែលមិនជាំទឹកជាប្រចាំ
- ជាដីដែលដំណាំមានលទ្ធភាពទទួលពន្លឺគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីដុះលូតលាស់
- មិនមែនជាដីវាលស្មៅធម្មជាតិរួមសំរាប់លែងគោ ក្របីឱ្យស៊ីដោយគ្មានការគ្រប់គ្រង
- ជាដីដែលមិនមានការផ្លាស់ប្តូរមុខដំណាំរយៈពេលខ្លី រៀងរាល់ឆ្នាំ
- ផ្ទៃដីដែលសំរេចដាំដំណាំចំណីសត្វ ត្រូវមានការចូលរួមសំរេចពីកសិករជាម្ចាស់ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ។

ជាបទពិសោធន៍ក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង យើងឃើញថាមានដីមួយចំនួនដូចជា ដីដែលកសិករធ្លាប់ព្រោះ ស្រូវ ដាំពោត ឬថែរក្សាស្មៅក្នុងស្រុកសំរាប់ជាចំណីគោ ក្របី ដីធ្លានៅជុំវិញទ្រុងសត្វ និងដីដែលទំនេរមិនសូវមានការប្រើប្រាស់ឬដាំដុះដំណាំសុទ្ធតែជាទីតាំងដែលល្អសំរាប់ការចាប់ផ្តើមដំណើរការដាំដំណាំ ចំណីសត្វ ដោយមានការចូលរួមពីកសិករក៏ដូចជាទីតាំងដ៏ល្អសំរាប់ដំណើការផ្សព្វផ្សាយឱ្យកសិករមានការ យល់ដឹង និងឈានទៅដល់ការកែប្រែទំរង់ប្រពន្ធ័ចំណីសត្វ ។

- ***ការរៀបដីដើម្បីដាំដំណាំចំណីសត្វ***

ការរៀបចំដី គឺជាដំណាក់កាលមួយក្នុងការចាប់ផ្តើមដាំដុះដំណាំចំណីសត្វការងារនេះគេចែកជាបីដំណាក់កាលរួមមាន :

- ការធ្វើរបងការពារចំការដំណាំចំណីសត្វមុនពេលដាំ
- ការភ្ជួរដាស់ដីមុនពេលដាំដំណាំចំណីសត្វ
- ការរៀបចំដីសំរេចនៅពេលដំណើការដាំដំណាំចំណីសត្វ

ឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលទាំងបីខាងលើនោះនឹងជួយអោយដំណើរការដាំមានភាពងាយស្រួលមានសុវត្ថិភាពដល់ដំណាំចំណីសត្វជាផ្នែកមួយ ដែលជួយអោយដំណាំចំណីសត្វមានការលូតលាស់បានល្អ និងជាផ្នែកមួយជួយសំរួលដល់ដំណើការគ្រប់គ្រងក្រោយពេលដាំ ។

ការធ្វើរបងការពារ

ដើម្បីជៀសវាងបាននូវការខូចខាតដំណាំចំណីសត្វក្រោយពេលដាំដុះ និងដើម្បីអោយការទទួលផលពីដំណាំបានសមស្របតាមអាយុកាលរបស់វាការធ្វើរបងការពារដំណាំចំណីសត្វដែលសំរាប់កាត់ និងផ្តល់ឱ្យសត្វជាមុនវាមានសារៈសំខាន់ដូចជា :

- ការពារបានពីការបំផ្លាញរបស់ហ្វូងសត្វនៅរដូវប្រាំង ដែលកសិករភាគច្រើនលែងសត្វឱ្យដើរស៊ីស្មៅ
- បង្កើននូវការងារគ្រប់គ្រង និងធ្វើឱ្យកសិករយល់កាន់តែច្បាស់ពីសារៈសំខាន់នៃដំណាំចំណីសត្វ
- វាសមស្របទៅ និងប្រពន្ធ័ចិញ្ចឹមសត្វជាលក្ខណៈគ្រួសារពាក់កណ្តាលលែងពាក់កណ្តាលបង្ខាំង

○ ពិសេសវាជួយអោយកសិករទទួលបានជោគជ័យក្នុងដំណើរការដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ ។

ជាទូទៅរបងត្រូវបានរៀបចំទៅតាមស្ថានភាពជីវភាព និងលទ្ធភាពដែលកសិករអាចធ្វើទៅបានដោយប្រើប្រាស់នូវធនធានក្នុងភូមិ ដើម្បីជៀសវាងការចំណាយធំធេង និងបង្កផលលំបាក ឬប៉ះពាល់ដល់ជីវភាពរបស់កសិករសំភារៈទាំងនេះរួមមាន :

○ បង្គោលរបងអាចប្រើកូនឈើគល់ឬស្សីស្រុក ដែលមានប្រវែង១,៧-២ម៉ែត្រ
○ របារអាចជ្រើសរើសយកដើមឬស្សីមែកឈើតូចៗ ឬ សំរះបន្លាផ្សេងៗលៃយ៉ាងណាវាយជារបាឱ្យ
○ បានកំពស់១,៣-១,៥ម
○ ប្រសិនបើប្រើកូនឈើឬ ឬស្សីជារបាយើងអាចវាយក្នុងចន្លោះ ០,៣ម ពីរបាមួយទៅរបាមួយ
○ របងត្រូវមានការត្រួតពិនិត្យជាប្រចាំដើម្បីជៀសវាងមានការបំផ្លាញពីកត្តាខាងក្រៅ

➩ ការភ្ជួរដាស់ដី

ការភ្ជួរដាស់ដីចាប់ផ្តើមភាគច្រើននៅពេលដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ដើមឆ្នាំកំរិតទឹកភ្លៀងបានស្រោចស្រពជោគជាំដីកូនស្មៅចង្រៃចាប់ផ្តើមដុះ
ហើយដីមានសភាពហើមល្មមនិងភ្ជួរបាន ។ សារៈប្រយោជន៍ក្នុងការងារដាស់ដីគឺ :

○ ជួយក្នុងការកែទំរង់ដីពីហាប់ណែនឱ្យមានសភាពធូរល្អ
○ ភ្ជួរដើម្បីហាលដី ឬសំលាប់ពពួកស្មៅចង្រៃពេលវាចាប់ផ្តើមដុះលើកដំបូង
○ ងាយស្រួលក្នុងការបំបែកលំអិតពេលរៀបចំដីសំរេច និងសំរួលដល់ការកប់គ្រាប់ដំណាំចំណីសត្វ
○ ការភ្ជួរដាស់ដីដើម្បីជួយអោយទឹកភ្លៀងងាយជ្រាបចូលទៅក្នុងស្រទាប់ដីផ្នែកខាងក្រោមបានសព្វល្អ
○ បានបង្កប់ស្មៅ និងកំទេចកំទី ឬជីលាមកសត្វទៅផ្នែកនៃស្រទាប់ដីដាំដុះ ដើម្បីអោយវារលួយផុយបង្កើនគុណភាពដី ។

ដូចនេះការភ្ជួរដាស់ដីចាំបាច់ធ្វើឡើងរយះពេលយ៉ាងតិច ១០ថ្ងៃ មុនការរៀបចំដីសំរេច ។

ការរៀបចំដីសំរេចនៅពេលដំណើរការដាំដំណាំ

ការរៀបចំដីសំរេចគឺជាដំណាក់កាលចុងក្រោយនៃការរៀបចំដី សកម្មភាពសំខាន់ៗដែលត្រូវដំណើការមានៈ

- ភ្ជួរប្រែត្រឡប់ដី ដែលបានដាស់រួចពីមុនមកអោយបានសព្វល្អ
- រាស់បំបែកដីអាចម៍បំណាស់ពង្រាបវាអោយស្មើល្អ និងរើសស្មៅដែលនៅសេសសល់អោយស្អាត
- ឆូតគន្លងសំរាប់បង្ហូរទឹក បង្កាទុកបង្ហូរនៅពេលមានភ្លៀងធ្លាក់ច្រើនពេក
- បែងចែកផ្ទៃដីជាជួរតំរូវតាមចំនួននៃប្រភេទគ្រាប់ពូជ ធ្វើឱ្យច្បាស់ថាតើមួយប្រភេទពូជមានប៉ុន្មានជួរ (ធ្វើយ៉ាងនេះក្នុងករណីយើងដាំចំរុះហើយឆ្លាស់ជាជួរ)។
- ឆូតចង្ហូរដោយប្រើចបជីរះក្នុងជំរៅ ០,០៣ម អោយត្រង់ល្អទៅតាមជួរដែលបានលៃលករួចមកហើយ ដើម្បីជាកន្លែងកប់គ្រាប់ដាំ។

រៀបចំមុនពេលដាំ

- ក្នុងករណីយើងចង់ប្រើជីលាមកសត្វឬជីកំប៉ុសសំរាប់ជាជីទ្រាប់បាតអាចដាក់វា នៅពេលដែលយើងចាប់ផ្តើមរាស់បំបែកដី ព្រោះនៅពេលនោះជីមានការច្របល់បានសព្វល្អ និងកប់ចូលទៅក្នុងជំរៅដីដាំដុះ ហើយវារក្សាគុណភាពជីបានល្អជាងការដាក់នៅផ្នែកខាងលើនៃផ្ទៃដី។
- ការរៀបចំដី ជាទូទៅយើងគួរតែធ្វេសមស្របទៅនឹងលក្ខណៈរបស់សណ្ឋានដីដោយលៃយ៉ាងណារក្សាបាននូវលក្ខណៈបរិស្ថាន និងទំរង់លក្ខណៈរបស់ដីដោយសមស្របតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេសក្នុងការប្រើប្រាស់ដី។

៩ -ការរៀបចំពូជដំណាំចំណីសត្វដើម្បីដាំ

ពូជជាកត្តាសំខាន់ក្នុងការកំណត់នូវភាពជោគជ័យក្នុងដំណើរការដាំដុះចំណីសត្វ។ ដើម្បីសំរេចឱ្យបាននូវដំណើការនេះយើងចាំបាច់ត្រូវយល់ដឹងនូវការងារមួយចំនួនដូចជា ការជ្រើសរើស

និងប្រើប្រាស់ពូជរបៀបពិនិត្យគុណភាពពូជលក្ខណៈជីវសាស្ត្ររបស់ប្រភេទពូជរបៀបសាកល្បងគ្រាប់ពូជ និងបរិមាណគ្រាប់ពូជដែលត្រូវប្រើ ។

- ***ការជ្រើសរើសពូជ ដំណាំចំណីសត្វដើម្បីដាំ***

យើងឃើញថាមានប្រភេទនៃដំណាំចំណីសត្វច្រើនខុសៗគ្នា ហើយទំរង់លក្ខណៈតំបន់ដាំដុះនិងចំណង់ ចំណូលចិត្តរបស់អ្នកដាំក៏ខុសៗគ្នា។ ហេតុនេះដើម្បីតំរូវទៅលើលក្ខណៈទាំងអស់អោយបានសមស្របចាំបាច់ឱ្យយើងយល់ដឹងពីរបៀបជ្រើសរើសពូជ ។

វាមានលក្ខណៈមួយចំនួនដែលជួយឱ្យយើងជ្រើសរើសដំណាំចំណីសត្វមកដាំបានសមស្រប :

- ជ្រើសរើសតាមវិធីសាស្ត្រដាំដុះ និង តំរូវការប្រើប្រាស់
- ជ្រើសរើសតាមអាកាសធាតុ និង ប្រភេទដីដែលត្រូវដាំ
- ជ្រើសរើសតាមទំរង់នៃការដុះលូតលាស់របស់ដំណាំចំណីសត្វ
- ជ្រើសរើសតាមចំណង់ចំណូលចិត្ត និងសារៈប្រយោជន៍

ឧទាហរណ៍

រើសតាមវិធីសាស្ត្រដាំដុះ និងតំរូវការប្រើប្រាស់	រើសតាមអាកាសធាតុ និង ប្រភេទដីត្រូវដាំ	រើសតាមទំរង់នៃការលូតលាស់របស់ដំណាំចំណីសត្វ	រើសតាមចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់អ្នកដាំដំណាំចំណីសត្វ	ប្រភេទពូជដំណាំ
ដាំសំរាប់កាត់ផ្តល់អោយសត្វស៊ី	ដាំនៅតំបន់រដូវប្រាំងវែង	ប្រភេទកំពស់ដើមខ្ពស់	ងាយស្រួលច្រូតកាត់ និងធន់ទ្រាំការច្រូត ដើមនិងស្លឹកទន់ល្អ មានការលូតលាស់លឿន	***ពាស៊ីលីស***
ដាំជាប្លង់សំរាប់លែងសត្វអោយស៊ី	ដាំនៅតំបន់រដូវប្រាំងខ្លី	ប្រភេទកំពស់ដើមមធ្យម ទាប រឹងមាំ ធនទ្រាំការស៊ីច្រើនរបស់សត្វ	ផ្តល់ទិន្នផលខ្ពស់	***ទុល លី***
ដាំជារបងរស់	ដាំនៅតំបន់អាកាសធាតុត្រូពិកសើម	ប្រភេទលេហ្គឹមដើមឈើ អាចដាំដោយដើម ធន់ទ្រាំ ការច្រូតកាត់	គុណភាពចំណីល្អសំរាប់សត្វ	***គ្លីរីស៊ីឌា***
ដាំកែលំអរដី	ដាំនៅលើដីមានការថយចុះជីជាតិ	ប្រភេទលេហ្គឹម	សត្វចូលចិត្តស៊ី	***ស្តាយឡូ***

ដាំទប់ស្កាត់ហូរច្រោះដី	ដាំលើប្រភេទដី មានដីជាតិល្អម ដីចំណោត	ប្រភេទលេហ្គឹមដើមឈើ	ងាយថែរក្សា មិនមានការបំផ្លាញពីកត្តាចង្រៃ	**កន្ធំថេត**
ដាំជាចំណីបន្ថែមដល់សត្វ	ដាំលើដីអាស៊ីតល្អម	ដើមឈរត្រង់ មិនដួល	កាត់ហើយឆាប់លាស់ឡើងវិញ	**ប៉ាស្ពាល្អម**

តារាងកំណត់សំគាល់ការប្រើប្រាស់ពូជ

ឈ្មោះពូជ	ដាំដោយគ្រាប់ផ្ទាល់	បំបែកគល់	ដាំដោយគ្រាប់បណ្ដុះ	ដាំដោយប្រើដើម
ពពួកស្មៅ				
ហ្គាមបា (Gamba)	+ +	+++	++	-
បាស៊ីលីស (Basilis)	++	+++	++	-
ម៉ារ៉ាន់ឌូ (Marandu)	+++	+++	++	-
មុលឡាតូ (Mulato)	+++	+++	++	-
ប៉ាស្ពាល្អម (Paspalum)	+++	+++	++	-
ហ្គីនី (Guinea)	+++	+++	++	-
រូស៊ីក្រាស (Ruziziensis)	+++	++	++	-
ឃីងគ្រាស់ (King grass)	-	++	-	+++
ស្មៅដំរី (Elaphan grass)	-	++	-	+++
ពពួកលេហ្គឹម				
ទ្រីចាន់ត្រា (Trychantra)	-	-	-	+++
មន (Mulbary)	-	-	-	+++
កន្ធំថេត (Leucaena)	+++	-	+++	-
គ្លីរស៊ីតឌ្យា (Gliricidia)	++	-	+++	+++
ស្ទាយឡូ (Stylo)	+++	-	++	-
ឌីសមិនធុស (Desmenthus)	+++	-	++	-

ចំណាំ: *+++ ដាំបានល្អ ++ អាចដាំបាន - មិនអាចដាំបាន*

- **ការយល់ដឹងពីគ្រាប់ពូជដំណាំចំណីសត្វ**

គ្រាប់ពូជភាគច្រើនជាប្រភពដើមនៃការបង្កបង្កើតជាប្រភេទពូជដំណាំចំណីសត្វ ដែលមានពពួកស្មៅស្ថិតក្នុងអំបូរក្រាមមីណេ និងពពួកឃាសជាតិ អំបូរសណ្តែក ឬរុក្ខជាតិដែលមានដើមដងដូចជាដើមឈើពេញលេញ ពួកទាំងនេះភាគច្រើនដុះលូតលាស់តាមរយៈគ្រាប់ ។

៦ គុណភាពគ្រាប់ពូជ

ការពិនិត្យពីគុណភាពគ្រាប់ពូជវាជាការងារចាំបាច់មុនពេលដំណើរការដាំ ព្រោះថាបើយើងប្រើប្រាស់នូវគ្រាប់ពូជដែលពុំមានគុណភាព នោះវានាំអោយយើងមានការខាតបង់ថវិកាពេលវេលាកំលាំងពលកម្មខូចខាតនូវគំរោងការ ដែលយើងត្រូវអនុវត្ត ជាពិសេសបើយើងអនុវត្តជាមួយកសិករវាធ្វើអោយពួកគាត់បាត់បង់ជំនឿទុកចិត្តលើបច្ចេកវិទ្យា ដែលយើងកំពុងផ្សព្វផ្សាយ ។

ដើម្បីជៀសវាងបាននូវប្រការនេះ យើងជាអ្នកបច្ចេកទេសត្រូវចេះពីរបៀបពិនិត្យគុណភាពពូជ :

- ដំបូងបង្អស់ត្រូវពិនិត្យពីរបៀបទុកដាក់គ្រាប់ពូជដំណាំចំណីសត្វថាត្រឹមត្រូវតាមបច្ចេកទេសឬទេ
- ពិនិត្យពីរបៀបវេចខ្ចប់ថា មានកិរិតជិតល្អ ការពារបានពីខ្យល់ ពីពន្លឺដែរឬទេ
- ត្រូវសាកសួរអោយបានដឹងអំពីអាយុកាលពូជ ព្រោះវាពាក់ពន្ធ័ទៅនិងហួសកំណត់ប្រើប្រាស់ និងមិនទាន់ដល់កំណត់ប្រើ ។
- ពិនិត្យរាល់ស្ថានភាពពូជ ស្ងួតល្អ ទំរង់គ្រាប់ស្មើល្អពណ៌សំបុរពូជ និងទំងន់ពូជផងដែរ
- ចំពោះពូជដែលមានដំណេកគ្រាប់ ឬសំបកគ្រាប់ក្រាស់ត្រូវដឹងច្បាស់ថាបានដាស់ដំណេកគ្រាប់ ។

របៀបវេចខ្ចប់គ្រាប់ពូជ

ដំណេកគ្រាប់ពូជ

ជាធម្មតាគ្រាប់ពូជវាមានកំណត់ពេលចាប់ផ្តើមប្រើប្រាស់របស់វា ព្រោះវាមានពេលវេលាដំណេកគ្រាប់ :

- ពពួកស្មៅ ដំណេកគ្រាប់ ស្ថិតក្នុងអំឡុងពេល ៣-៦ ខែបន្ទាប់ពីប្រមូលផល
- ពពួកលេហ្គឹម ដែលមានសំបកគ្រាប់ក្រាស់ដំណេកគ្រាប់ពី ៦-៨ ខែបន្ទាប់ពីប្រមូលផលគ្រាប់ពូជដែលមានសំបកគ្រាប់ក្រាស់មានភាគច្រើនជាពពួកលេហ្គឹមមាន ដូចជាឪឡឹសមិនធុស (Desmenthus) កន្ទំថេតស្លាយល្ង ។

  ដើម្បីដាស់ដំណេកគ្រាប់ពូជទាំងនេះគេមានវិធីច្រើនដូចជា :

- កោស ឬ ខាត់សំបកគ្រាប់អោយស្តើង
- ត្រាំគ្រាប់ក្នុងទឹកត្រជាក់រយៈពេល ១-២ថ្ងៃ ហើយស្រង់ផ្អាប់រយៈពេល២៤ម៉ោង
- ជ្រលក់គ្រាប់ទៅក្នុងសូលុយស្យុងអាស៊ីត
- ស្រុះគ្រាប់ពូជក្នុងទឹកក្តៅដាំពុះ ២-៥វិនាទី ហើយដាក់ក្នុងទឹកត្រជាក់រហូតដល់អស់កំដៅ
- ស្រុះគ្រាប់ពូជក្នុងទឹកក្តៅ ៨០ អង្សាសេ រយៈពេល ៥-១០ នាទី ហើយដាក់ក្នុងទឹកត្រជាក់ដល់អស់កំដៅ
- គ្រាប់ដែលបានដាស់ដំណេកហើយត្រូវធ្វើការសំងួតដោយខ្យល់ក្រោមម្លប់
- គ្រាប់ដែលបានដាស់ដំណេក និងសំងួតហើយត្រូវប្រើអោយអស់ក្នុងអំឡុងពេលពី ១-១០ថ្ងៃ វិធីដែលល្អ និងងាយស្រួលអនុវត្តក្នុងពេលដាស់ដំណេកគ្រាប់ពូជដំណាំចំណីសត្វ គឺការប្រើទឹកក្តៅ ព្រោះវាប្រើពេលខ្លី និងផ្តល់ប្រសិទ្ធិភាពខ្ពស់សំរាប់ការអនុវត្តកន្លងមក ។

• ការសាកល្បងដំណុះគ្រាប់ពូជដំណាំចំណីសត្វ

ជាទូទៅក្នុងការប្រើប្រាស់គ្រាប់ពូជដំណាំចំណីសត្វទោះជាគ្រាប់ទាំងនោះមានប្រភពមកពីណាក៏ដោយ យើងចាំបាច់ត្រូវធ្វើការសាកល្បងដំណុះគ្រាប់ ។

វិធីក្នុងការធ្វើតេស្តដំណុះគ្រាប់មានពីរសំខាន់គឺ :

- ការសាកដំណុះគ្រាប់លក្ខណ:ទូទៅ (General Emergence Test)

- ការសាកល្បងដំណុះគ្រាប់ជាក់លាក់ (Specific Emergence Test)

តេស្តទាំងពីរនេះអនុវត្តសកម្មភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា តែវាមានគោលបំណងខុសគ្នាខ្លះៗ ហើយសារៈសំខាន់របស់វារួមមួយ គឺចង់ដឹងអំពីភាគរយនៃដំណុះគ្រាប់ ។

ការសាកល្បងដំណុះគ្រាប់ជាលក្ខណៈទូទៅ (General Emergence Test)

ជាដំណើរការធ្វើការសាកល្បងគុណភាពដំណុះគ្រាប់ពូជជាលក្ខណៈទូទៅដោយមិនគិតពីប្រភេទដីឬបរិយាកាសជាក់លាក់នៅកន្លែងណាមួយតែគិតទៅលើលក្ខខ័ណប្រកបដែលដំណាំចំណើសត្វអាចរស់បានវិធីអនុវត្តគឺ :

- រៀបចំប្រអប់បណ្តុះ ទំហំ ១,៥ សម x ២៥ សម
- ដាក់ក្រដាស់ស្តើង ឬដីខ្សាច់ហ្មត់កំរាស់ ៥ សម ពីបាតប្រអប់
- បាញ់ទឹកដោយប្រើប្រដាប់បាញ់ទឹកតូច ផ្សើមក្នុងកំរិត ៥០-៦០%
- ចាប់យកដោយចៃដន្តនូវគ្រាប់ពូជដែលចង់បណ្តុះ ១០០គ្រាប់
- ដំរៀបគ្រាប់ពូជពីលើក្រដាស់សើមឬ ឆូតដីក្នុងប្រអប់ជំរៅ ០,៥សម ដាក់គ្រាប់ហើយលប់ដីទៅវិញ
- ក្នុងមួយប្រអប់ធ្វើយ៉ាងណាអោយបាន ១០ជួរ ហើយមួយជួរ ១០គ្រាប់ សរុប ១០០គ្រាប់
- សរសេរផ្លាកកត់ត្រាពីឈ្មោះពូជប្រភពពូជលេខឡូ ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំធ្វើតេស្តបិទពីលើគំរបប្រអប់
- សរសេរឈ្មោះអ្នកធ្វើពិសោធន៍ ហើយយកទៅទុកនៅកន្លែងដែលមានសុវត្ថិភាព
- ចាប់ផ្តើមរាប់ដំណុះគ្រាប់នៅថ្ងៃ ១៥ បន្ទាប់ចំពោះស្មៅ និង ១០ ថ្ងៃសំរាប់ពពួកឃាសជាតិ
- មិនត្រូវយកប្រអប់ដែលបានដាក់គ្រាប់ពូជធ្វើតេស្តទៅអោយត្រូវពន្លឺថ្ងៃផ្ទាល់
- មិនត្រូវយកទឹកម៉ាស៊ីនមកប្រើក្នុងការបណ្តុះសាក
- ផ្តល់ទឹកបន្ថែមដោយប្រុងប្រយ័ត្ន ប្រសិនបើពិនិត្យឃើញថាសំណើមក្នុងប្រអប់ស្ងួត ។

ការសាកល្បងដំណុះគ្រាប់ជាក់លាក់ (Specific Emergence test)

វាគឺជាការសាកល្បងគ្រាប់ពូជជាមួយនឹងដី ឬបរិយាកាសនៅតំបន់ឬកន្លែងដែលត្រូវដាំ ការធ្វើយ៉ាងនេះវាមានលក្ខណៈប្រាកដប្រជាថា ប្រភេទពូជដែលបានសាកនេះវាអាច ឬ មិនអាចដាំបាននៅលើដីដែលយើងចង់ដាំ ព្រោះលទ្ធផលដំណុះបានមកពីការសាកល្បងវាអាចបញ្ជាក់ប្រាប់យើងយ៉ាងជាក់លាក់ ។ វិធីអនុវត្តមានលក្ខណៈដូចខាងក្រោម :

- រៀបចំប្រអប់បណ្តុះ ទំហំ ១,៥ សម x ២៥ សម
- ដាក់ដីចំការដែលត្រូវដាំកំរាស់ ៥-៦ សម ពីបាតប្រអប់
- បាញ់ទឹកដោយប្រើប្រដាប់បាញ់ទឹកតូច ផ្សើមក្នុងកំរិត ៦០-៧០%
- ចាប់យកដោយចៃដន្យនូវគ្រាប់ពូជដែលចង់បណ្តុះ ១០០គ្រាប់
- ឆូតជាចង្អូរជំរៅ ០,៥សម អោយបាន ១០ជួរ ក្នុង ១ប្រអប់ ហើយដាក់គ្រាប់ពូចចូល ១០០គ្រាប់
- លប់គ្រាប់ពូជដោយប្រើដៃ និងសង្កត់វាធ្វើយាងណាអោយគ្រាប់ពូជប៉ះជាប់ និងដី
- សរសេរផ្លាកកត់ត្រាពីឈ្មោះពូជប្រភពពូជលេខឡូ ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំធ្វើតេស្ត បិទពីលើគំរបប្រអប់
- សរសេរឈ្មោះអ្នកធ្វើពិសោធន៏ ហើយយកទៅទុកនៅកន្លែងដែលមានសុវត្ថិភាព
- ចាប់ផ្តើមរាប់ដំណុះគ្រាប់នៅថ្ងៃ១៥បន្ទាប់ចំពោះស្មៅ និង១០ថ្ងៃសំរាប់ពពួកលេហ្គឹម

• កំរិតកំណត់ដំណុះគ្រាប់ពូជ

គ្រាប់ពូជបន្ទាប់ពីធ្វើការបណ្តុះសាក យើងបានដឹងពីលទ្ធផលរបស់វាដោយអាចសំរេចចិត្តក្នុងការប្រើប្រាស់បានល្អ។ ជាទូទៅតាមការស្រាវជ្រាវរបស់អ្នកបច្ចេកទេសគេកំណត់ទៅលើកំរិតដែលអាចប្រើបាន និងមិនអាចប្រើបានអាស្រ័យទៅតាមប្រភេទពូជ និងអត្រាដំណុះគ្រាប់របស់វា ។

ពពួកស្មៅ (Grass)

- កំរិតដំណុះច្រើនជាង ២០% យើងប្រើប្រាស់វាបានល្អ
- គ្រាប់ពូជស្ថិតក្នុងដំណេកគ្រាប់ហើយមានដំណុះតិចជាង ២០% រក្សាទុក ៣-៦ខែ ហើយធ្វើតេស្តបើដុះល្អអាចដាំវាបាន

- ដំណុះគ្រាប់តិចជាង ២០% គុណភាពគ្រាប់អន់មិនត្រូវប្រើប្រាស់វាឡើយ ប៉ុន្តែបើចង់ប្រើប្រាស់វាទាល់តែយើងបង្កើនកំរិតនៃការព្រោះ ឬរកពូជថ្មីមកជំនួស ។

ពពួកលេហ្គីម (Legume)

- គ្រាប់មានគុណភាពល្អ កំរិតដំណុះច្រើនជាង ៤០%ការដាំមានការដុះលូតលាស់ល្អ
- កំរិតដំណុះគ្រាប់ច្រើនជាង ៤០% តែវាមានសំបកគ្រាប់ក្រាស់ រឹង ត្រូវដាស់ដំណេកគ្រាប់
- ដំណុះគ្រាប់តិចជាង ៤០% ពិនិត្យឃើញគុណភាពគ្រាប់អន់មិនអាចប្រើបាន ។ បើចង់ប្រើប្រាស់ ពូជនេះ នោះអ្នកត្រូវបង្កើនបរិមាណ កំរិតព្រោះ ឬ រកពូជថ្មីជំនួស ។

សាកល្បងដំណុះគ្រាប់ពូជ

គ -ប្រតិទិនដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ

ជាទូទៅពេលវេលាក្នុងការដាំដុះចំណីសត្វភាគច្រើនចាប់ផ្តើមនៅរដូវវស្សា តែតំបន់ខ្លះមានដំណើរការចាប់ពីចុងរដូវប្រាំងក្នុងអំឡុងខែ កុម្ភៈ ទៅចំពោះតំបន់ដែលមានទឹកស្រោចស្រពគ្រប់គ្រាន់ ។

ល.រ	សកម្មភាពអនុវត្ត	មករា	កុម្ភៈ	មិនា	មេសា	ឧសភា	មិថុនា	កក្កដា	សីហា	កញ្ញា	តុលា	វិច្ឆិកា	ធ្នូ
១	*ពូកស្មៅដាំដោយគ្រាប់*												
	រៀបចំដី												
	ដំណើរការដាំ												
	ថែទាំ និងប្រមូលផល												
២	*ពពូកស្មៅដាំដោយដើម*												
	រៀបចំដី												
	ដំណើរការដាំ												
	ថែទាំនិងប្រមូលផល												
៣	*ពូកលេហ្គីមដាំដោយគ្រាប់*												
	រៀបចំដី												
	ដំណើរការដាំ												
	ថែទាំនិងប្រមូលផល												
៤	*ពូកលេហ្គីមដើមឈើ ដាំដោយគ្រាប់*												
	បណ្ដុះគ្រាប់												
	ដំណើរការដាំ												
	ថែទាំនិងប្រមូលផល												
៥	*ពូកលេហ្គីមដើមឈើ ដាំដោយដើម*												
	បណ្ដុះកូន												
	ដំណើរការដាំ												
	ថែទាំនិងប្រមូលផល												

ចំណាំ: *ពេលវេលាដំណើរការសកម្មភាពនៃការដាំដុះនេះមានការប្រែប្រួលអាស្រ័យទៅនឹងរបបទឹកភ្លៀង ទីកន្លែងដាំដុះ និងប្រភពទឹកស្រោចស្រព ។*

ឃ -បច្ចេកទេសក្នុងការដាំដំណាំចំណីសត្វ

ការដាំដំណាំចំណីសត្វជាសំខាន់គេអនុវត្តតាម ៤ របៀប ដែលរបៀបនីមួយៗប្រែប្រួលទៅតាមប្រភេទពូជ និងទៅតាមលក្ខណៈជីវសាស្ត្ររបស់វាវិធីទាំងនោះមាន : វិធីដាំដោយគ្រាប់ផ្ទាល់ដាំដោយបំបែកគល់ដាំដោយកូនបណ្តុះវិធីដាំដោយដើម ឬមែកបណ្តុះ ។

- ***វិធីដាំដោយគ្រាប់ផ្ទាល់***

វិធីនេះភាគច្រើនគេអនុវត្តទៅលើពួកស្មៅ និងលេហ្គីមមួយចំនួនដែលមានគ្រាប់តូចៗ និងមានសំបកគ្រាប់ស្តើងៗ ដែលមានលក្ខណៈងាយស្រួលដុះ និងមានលទ្ធភាពបឺតសំណើមពីដីដើម្បីដុះពន្លកបានល្អ ។

ពពួកស្មៅស្ទើរតែគ្រប់ប្រភេទពូជ គេអាចដាំវាបានដោយប្រើគ្រាប់ផ្ទាល់ លើកលែងតែក្រុមនេពារដូចជា ឃីងក្រាស ស្មៅដីរ៉ី ដែលយើងដាំវាដោយប្រើដើម ។ ក្រៅពីស្មៅមានពពួកលេហ្គីមដូចជា ស្តាយឡូ ឌីសមិនធុស និងពពួកលេហ្គីមដើមវល្លិមួយចំនួនទៀត ដែលអាចដាំវាដោយគ្រាប់ដូចជា ពពួកស្មៅដែរ ។

បច្ចេកទេសដាំដោយប្រើគ្រាប់មាន :

- រៀបចំដីអោយហ្មត់ល្អរាបស្មើ និងធ្វើការសំអាតស្មៅចង្រៃចេញអោយស្អាតមុនពេលដាំ
- ឆូតដីដោយប្រើចបធ្វើជាចង្អូរជុំរៅ ៣ - ៣,៥ស.ម អោយត្រង់ល្អសំរាប់ដាក់គ្រាប់ដាំ
- ដាក់គ្រាប់ដាំតាមចង្អូរឆូតរួចកប់ដីក្នុងជុំរៅ ១,៥ ស.ម - ២ ស.ម ហើយបង្ហាប់ឱ្យគ្រាប់ប៉ះនិងដី
- ករណីដាំជាជួរទុកចន្លោះពីជួរមួយទៅជួរមួយ ៣៥-៤០ស.ម ធ្វើយ៉ាងនេះងាយគ្រប់គ្រងសំអាតស្មៅ
- ការដាំអាចរោយដោយដៃ ឬ ប្រើកំប៉ុងចោះរន្ធ ដាក់គ្រាប់ចូលហើយគោះទំលាក់គ្រាប់តាមចង្អូរជួរ
- បរិមាណគ្រាប់ដែលដែលប្រើ ៤-៥គក្រ/ហិតា ចំពោះគ្រាប់ដែលមានដំណុះពី ២០-៣០%

- បើដាំជាលក្ខណៈសាប យើងចាំបាច់គោរពតាមបទដ្ឋានបច្ចេកទេសក្នុងកាប្រើគ្រាប់ គឺ ៤-៥ គក្រ/ហិតា

ដាំគ្រាប់ពូជដោយប្រើកំប៉ុងគោះ
ដាំគ្រាប់ពូជរោយដោយដៃ

ការដាំដោយប្រើដើមបំបែក

ការបំបែកដើមដំណាំចំណីសត្វដើម្បីដាំភាគច្រើនគេអនុវត្តបានតែនៅលើពពួកស្មៅចំណីសត្វ ដែលមានកំពស់ដើមទាប និងកំពស់ដើមមធ្យម ។ ចំពោះពួកស្មៅមានកំពស់ដើមខ្ពស់ ពួកលេហ្គឹម និងលេហ្គីដើមឈើប្រភេទខ្លះយើងអាចបំបែកវា ដាំបានតែវាពុំសូវទទួលលទ្ធផលល្អ ហើយជួនពេលខ្លះដុះលូតលាស់តែមានសភាពយឺតយ៉ាវពិបាកក្នុងការថែទាំអោយលូតលាស់ល្អនាំអោយមានការចំណាយពេលវេលាយូរ ។

ការបំបែកស្មៅចំណីសត្វគេអនុវត្តនូវវិធីសាស្ត្រដូចខាងក្រោម :

- ចាប់ផ្តើមដំណើរការអនុវត្តសកម្មភាពបំបែកស្មៅចំណីសត្វនៅពេល ដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ជោគជាំល្អ
- គេអាចបំបែកវានូវរដូវមិនមានភ្លៀងគ្រប់គ្រាន់ក៏បាន   ប្រសិនបើមានប្រភពទឹកស្រោចស្រពត្រឹមត្រូវ
- រៀបចំដីនៅកន្លែងដាំដែលត្រូវដាំអោយហ្មត់ល្អ   ហើយរើសសំអាតស្មៅចង្រៃចេញអោយស្អាត
- បំបែកកូនកូនស្មៅមួយចំនួនចេញពីគុម្ពរបស់វាពេលវាមានអាយុចាប់ពី ៣០-៦០ ថ្ងៃបន្ទាប់ពីដាំ

- ជ្រើសរើសកូនស្មៅដែលមានដើមថ្លុះល្អមានកំពស់ទាបល្មមនៅក្នុងគុម្ព (មិនខ្ពស់ពេកនៅក្នុងគុម្ព)
- កាត់ស្លឹកក្នុងកំរិត ២/៣ចេញ ដើម្បីអោយវាមានសភាពរឹងមាំនៅពេលដាំ និងលូតលាស់បានល្អ
- ចំពោះកាដឹកជញ្ជូនទៅដាំនៅតំបន់ឆ្ងាយត្រូវរុំកូនពូជស្មៅ ដែលរំលែកដោយក្រដាស់ផ្សើមទឹក ហើយច្រកចូលស្បោងផ្លាស់ស្ទិកបិទអោយជិត
- សរសេរផ្លាក កត់ត្រាពីឈ្មោះពូជ ទីកន្លែងផ្តល់ពូជ អ្នកផ្តល់ពូជ ទីកន្លែងផ្ញើរទៅមុនពេលដឹកជញ្ជូន ឬផ្ញើរទៅកន្លែងដាំផ្សេងទៀត
- ការរៀបចំវិចខ្ចប់បែបនេះមិនត្រូវទុកអោយលើពីរយៈពេល ៥ថ្ងៃ
- ការដាំត្រូវរៀបចំជាជួរដោយទុកចន្លោះជួរ ៤០ស.ម ចន្លោះគុម្ព ១,៥ - ២ ស.ម
- ពេលដាំត្រូវកប់គល់ក្នុងជំរៅ ៣ - ៤ស.ម ទៅក្នុងដីហើយសង្កត់ដីអោយណែនល្អជៀសវាងការដួល ។

របៀបវិចខ្ចប់កូនពូជ

របៀបដាំដោយប្រើកូនពូជរំលែក

- **ការដាំណាំចំណីសត្វដោយកូនបណ្តុះ**

វិធីដាំដំណាំចំណីសត្វដោយកូនបណ្តុះភាគច្រើនគេអនុវត្តន៍ទៅលើពួកលេហ្គឹមដើមឈើដែលគ្រាប់វាមានសំបកក្រាស់ពិបាកក្នុងការដុះ ប្រសិនបើយើងដាំផ្ទាល់ដោយមិនបណ្តុះគ្រាប់វាជាមុន ។ វិធីបណ្តុះគេអាចអនុវត្តបានតាមពីររបៀប គឺការបណ្តុះគ្រាប់ដោយប្រើថង់បណ្តុះ និងការបណ្តុះដោយថ្នាលបណ្តុះ ។

ចំពោះដីសំរាប់បណ្តុះត្រូវរៀបចំជាល្បាយមាន ៦០% ដី១៥% កំប៉ុស្ត ១៥% អង្កាមពុក១ឬអាចម៍រណា និង ១០% ជាលាមកគោត្រៀមច្របល់ចូលគ្នាអោយសព្វល្អទើបដំណើរការដាក់គ្រាប់បណ្តុះ។ សំរាប់ការបណ្តុះក្នុងថង់ដាក់គ្រាប់ ១-២ គ្រាប់/១ថង់ បើបណ្តុះដោយផ្ទាល់គោរពតាមបទដ្ឋាន ៣០០-៤០០គ្រាប់ ក្នុងផ្ទៃដី ១ ម៉ែត្រការ៉េ ។

គេអាចដាំកូនដំណាំចំណីសត្វនៅជុំវិញផ្ទះជុំវិញរបងចំការដំណាំ បើដាំជាលក្ខណៈចំរុះត្រូវរៀបវានៅផ្នែកខាងបង្អស់នៃចំការ ព្រោះពូជដំណាំចំណីសត្វដែលគេនិយមបណ្តុះកូនដើម្បីដាំភាគច្រើនមានដើមធំ បើដាំវានៅកណ្តាលវានឹងផ្តល់ផលប៉ះពាល់ដល់ដំណាំដែលមានដើមទាប។ បច្ចេកទេសក្នុងការដាំដំណាំចំណីសត្វដោយកូនបណ្តុះរួមមាន :

- កូនបណ្តុះចាប់ផ្តើមយកទៅដាំនៅពេលវាមានអាយុចាប់ពី ៤៥-៦០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីបណ្តុះ
- ជាការល្អចំពោះការដកកូនដែលបានសាបដោយផ្ទាល់ដកវានៅពេលមានភ្លៀងធ្លាក់ភ្លាម បើគ្មានភ្លៀងគួរស្រោចទឹកវាអោយបានជោគ ហើយទុកវារយៈពេល ២៤ ម៉ោងទើបដកជាការល្អ ព្រោះដីវាធូងាយដក
- កាត់ស្លឹក និងចុងឫសចេញដោយប្រើកូនកាំបិតមុត ហើយជៀសវាងការកាច់ដោយដៃ
- ជុំរះសំអាតដី នៅកន្លែងដែលត្រូវដាំជីករណ្តៅមានអង្កត់ផ្ចិត ១០-១៥ស.ម ជំរៅ ២០-៣០ ស.ម
- បាដីផ្នែកខាងលើកំរាស់ប្រហែល ៥ស.ម ទុកមួយកន្លែងសំរាប់កប់គល់កូនដំណាំព្រោះវាជាដីជីជាតិ
- ដាក់ជីកំប៉ុស្ត ឬ ជីលាមកសត្វចូលទៅក្នុងរណ្តៅប្រមាណ ១/៣ នៃដីដែលត្រូវកប់គល់ដំណាំហើយ
- ច្របល់វាអោយសព្វល្អ ជាមួយដីដែលបានបាទុក
- រៀបចំរណ្តៅបានល្អដាក់កូនដំណាំចំណីសត្វចូលទៅក្នុងរណ្តៅ លៃយ៉ាងណាកុំអោយបទចុងឫស បើជាកូនបណ្តុះដោយថង់ត្រូវកាត់យកថង់មណ្តុះចេញមុនពេលកប់គល់វាការកប់គល់ត្រូវជាន់បង្ហាប់អោយណែន។
- គ្របគល់ដំណាំដោយប្រើចំបើង ឬ កំទេចកំទីសំរាមអោយបានជិតល្អ ដើម្បីរក្សាសំណើមដី

○ ស្រោចទឹកអោយបានជោគ ១០០% រយៈពេល ៤-៥ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីថ្ងៃដាំ។ ព្យាយាមសំអាតស្មៅចង្រៃជុំវិញគល់ដំណាំអោយបានស្អាតពេលដំណាំនៅតូច ឬ ការដុះលូតលាស់មិនទាន់បានល្អរយៈពេល ៧-១០ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដាំកូនដំណាំចំណីសត្វវានឹងចាប់ផ្តើមដុះពន្លកស្លឹកនៅតាមភ្នែករបស់វា។ យើងអាចចាប់ផ្តើមប្រមូលផលវាក្នុងកំរិតតិចតួចបាន ៣០-៤៥ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីដុះស្លឹក ។

- ***វិធីដាំដោយដើម ឬ មែកបណ្តុះ***

ដំណាំចំណីសត្វច្រើនប្រភេទមានលទ្ធភាពក្នុងការដុះលូតលាស់ជាដើមថ្មីបាន ដោយសារមែក ឬដើមរបស់វាតាមរយៈការដាំផ្ទាល់និងតាមការបណ្តុះមែក។ ប្រភេទដំណាំចំណីសត្វទាំងនោះរួមមានក្រុមស្មៅ នេពារ (Napier) ដូចជាស្មៅដំរី ស្មៅឃឹងក្រាស ពួកលេហ្គឹមដើមឈើមួយចំនួនមាន គ្លីរីស៊ីដ្យា មន ទ្រីចាន់ត្រា រួមជាមួយប្រភេទមួយចំនួនទៀត ។ របៀបដាំដំណាំចំណីសត្វប្រភេទនេះ ត្រូវការរៀបចំជាលក្ខណៈបច្ចេកទេសផ្សេងៗគ្នាដូចជា :

ពួកស្មៅនេពារ

○ រៀបចំដីអោយបានស្អាតហើយជីករណ្តៅទំហំ ១៥ស.ម-២០ស.ម ជំរៅ ២០-២៥ ស.ម
○ រៀបចំ ចន្លោះជួរ ៥០-៧០ស.ម ចន្លោះគុម្ព ៤០ ស.ម
○ លាយជីលាមកសត្វ ឬជីកំប៉ុស្តក្នុងកំរិត ១/៣ ជាមួយដីដោយច្របល់អោយបានសព្វល្អក្នុងរណ្តៅ
○ ជ្រើសរើសដើមស្មៅដែលមានលក្ខណៈរឹងមាំល្អ ហើយជាដើមដែលនៅខ្ចីល្មមដើម្បីបណ្តុះ
○ ពិនិត្យចំណុចដំណុះ(ភ្នែក) របស់វាមិនខ្ទាក់ ឬមិនរបកទើបជាការល្អហើយពេលដាំត្រូវដាក់ភ្នែកវាអោយនៅផ្នែកខាងលើ ឬ ផ្នែកចំហៀងតែត្រូវជៀសវាងដាក់នៅផ្នែកខាងក្រោម
○ កាត់ដើមវាជាកង់ៗ ប្រវែងពី ៣០-៣៥ ស.ម ហើយលៃយ៉ាងណាអោយជាប់ ៣ ថ្នាំង/១កង់
○ ដាក់ដើមដាំ ១-២កង់/១រណ្តៅ ដោយរៀបក្នុងទំរេតមុំ ៤៥ ដឺគ្រេ និងលប់ដីសង្កត់អោយណែនល្អ

- គ្របរណ្តៅដែលដាំរួចដោយគល់ជញ្ជ្រាំងចំបើង ឬសំរាម ហើយស្រោចទឹកអោយជោក ៤-៥ថ្ងៃ ។

ការដាំបែបនេះក្នុងករណីថែទាំបានល្អវានឹងចាប់ផ្តើមដុះពន្លកនៅពេលវាមានអាយុ ៧-១០ថ្ងៃបន្ទាប់ ហើយផ្តល់ផលនៅពេលវាមានអាយុ ៣០-៦០ថ្ងៃបន្ទាប់ពីដាំ យើងអាចកាត់វាផ្តល់ឱ្យសត្វបានជាបន្តបន្ទាប់ ។

ពួកលេហ្គីមដើមឈើ

ចំពោះពួកមន ទ្រីចាន់ត្រា គ្លីរីស៊ីដ្យា ដែលជាពួកដើមឈើលេហ្គីមគេអាចដាំវាបានដូចគ្នាទៅនឹងស្មៅនេពារដែរ តែការដុះលូតលាស់របស់វាមិនសូវបានល្អហេតុនេះដើម្បីអោយវាមានដំណើរការល្អ ចាំបាច់ត្រូវការផ្សាំមែករបស់វាអោយដុះពន្លកជាមុនសិន ទើបដាំរបៀបនៃការដាំវារួមមាន :

- កាត់មែកពូជណាដែលនៅខ្ចីល្មម (សំគាល់សំបកវាមានពណ៌បៃតងចាស់) ជាកង់ៗ ប្រវែង២០-២៥ស.ម ដោយធ្វើយ៉ាងណាកុំអោយរបកសំបកក្នុងពេលកាត់ ឬ ពេលដឹកជញ្ជូន
- លាយដីជាមួយជីកំប៉ុស្តឬជីលាមកសត្វក៏រិត ១/៣ ហើយច្របល់វាចូលគ្នាឱ្យសព្វល្អច្រកចូលស្បោងបណ្តុះ
- ដាក់ដើមពូជបណ្តុះក្នុងស្បោងរយៈពេល ១០-១៥ថ្ងៃ បន្ទាប់មកយកវាទៅដាំ
- មុនពេលដាក់កូនដំណាំចំណីសត្វដាំត្រូវកាត់យកស្បោងបណ្តុះចេញ ដើម្បីឱ្យឫសវាលូតបានល្អ និងធ្វើការបង្ហាប់ដីអោយបានណែនល្អ
- គ្របគល់កូនដំណាំដោយចំបើង ឬកំទេចសំរាម ហើយស្រោចទឹកវាអោយជោគល្អរយៈពេល ៤-៥ ថ្ងៃបន្ទាប់ពីដាំ ។
- ការដាំរៀបចំ ចន្លោះជួរ ២-៣ម ចន្លោះដើម ២-២,៥ម ។

ក្រោយពេលដាំរយៈពេល ៤៥-៦០ថ្ងៃ ដំណាំនឹងដុះស្លឹកពេញលេញ នោះយើងអាចចាប់ផ្តើមប្រមូលផលវាក្នុងក៏រិត ៣០-៤០% ហើយ និងអាចប្រមូលផលជាលើកបន្តបន្ទាប់ទៀតនៅពេលស្លឹកវាដុះលូតលាស់ពេញលេញ ។

ការប្រមូលផលត្រូវមានការប្រុងប្រយ័ត្នជៀសវាងការកាច់ដោយដៃការកាត់ដោយកាំបិតមិនស្វមុត ឬការទាញអោយរហែកសំបក ដែលជាប្រការនាំអោយដំណាំចំណើសត្វមានការដុះលូតលាស់យឺត ឬអាចមានការខូចខាតទាំងស្រុងក៏មាន។

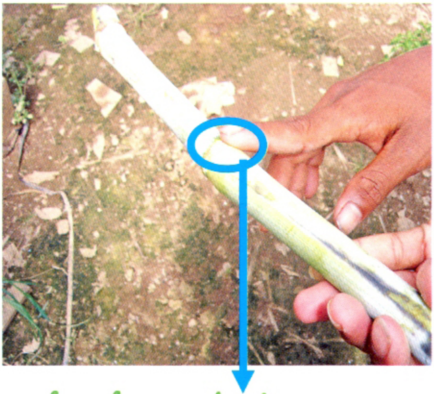

ចំណុចដំណុះ របស់ស្មៅពូកនេពារ

របៀបបណ្ដុះមែកពូជ

ង -សំភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងការដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ

ក្នុងការដាំដំណាំចំណើសត្វ តាមឡូវដីតូចៗជាលក្ខណៈគ្រួសារការត្រៀមបំរុងសំភារៈសំរាប់ធ្វើការដាំដុះមិនមានអ្វីជាសំខាន់ គឺប្រើប្រាស់នូវសំភារៈណាដែលកសិករមាននៅក្នុងតំបន់របស់គាត់សំភារៈទាំងនោះមាន :

សំភារៈសំរាប់ធ្វើរបងការពារ

- បង្គោលរបង អាចប្រើកូនឈើ គល់ឬស្សី ធាងដូង ឬ ធាងត្នោត
- របាសំរាប់បាំងព័ទ្ធជុំវិញចំការដំណាំអាចប្រើដើម ឬស្សី សំរៈបន្លា ឬអ្វីៗដែលអាចរកបាន
- សំភារៈសំរាប់ចង ឬវាយភ្ជាប់មានដែកគោល ឬខ្សែចំណងរបា ពោះធាងត្នោត ឬ វល្លិ

សំភារៈសំរាប់ដាំ

- ខ្សែសិន ឬខ្សែសំរាប់ជាគោលក្នុងការឆូតជួរនៅពេលដំណើរការដាំ ដើម្បីអោយជួរត្រង់ល្អ

- ចបជុំរះប្រើសំរាប់ឆូតជាគន្លងជួរសំរាប់ដាក់គ្រាបពេលដាំ
- កំប៉ុងសំរាប់គោះគ្រាប់ពូជនៅពេលដាំ ឬចានសំរាប់ដាក់គ្រាប់រោយនៅពេលដាំ
- ចបជីកសំរាប់ជីករណ្តៅក្នុងករណីដាំកូនដំណាំចំណីសត្វ

ការងារពូជដំណាំចំណីសត្វ

- បញ្ជីសំរាប់កត់ត្រាគ្រាប់ពូជ (កត់ត្រាឈ្មោះគ្រាប់ពូជ ប្លង់ជួរគ្រាប់ពូជដែលបានដាំ)
- គ្រាប់ ឬកូនពូជដំណាំចំណីសត្វដែលត្រូវដំណើរការដាំ
- សំភារៈសំរាប់ដាស់ដំណេកគ្រាប់ពូជ
- សំភារៈសំរាប់ធ្វើការបណ្តុះកូនពូជ (មានកន្ត្រៃសំរាប់កាត់ កូនកាំបិត ស្កុតរុំ ថង់បណ្តុះ កំប៉ុស្ត)

សំភារៈសំរាប់បង្ហាញកសិករ

ដើម្បីអោយកសិករសហការណ៏មានការយល់ដឹងមានការចូលរួមពីការរៀបចំប្លង់ដាំ កត់សំគាល់បានពីឈ្មោះដំណាំតាមជួរដាំ និងយល់ដឹងត្រួស១អំពីបច្ចេកទេសដាំចាំបាច់ណាស់ យើងត្រូវធ្វើការពន្យល់កសិករជាក្រុមមុនពេលដំណើរការដាំសំភារៈទាំងនោះមាន :

- ក្រដាស់ផ្ទាំងធំសំរាប់ប្រើ សំរាប់សរសេរបង្ហាញ ឬគូប្លង់ដាំបង្ហាញកសិករ
- ហ្វឺតសរសេរក្រដាស់សំរាប់សរសេរនៅពេលបន្យល់កសិករ
- ផ្ទាំងគំនូរគួរស្រាប់ បញ្ជាក់ពីសកម្មភាពអនុវត្ត

ក្រៅពីនេះការត្រៀមកំលាំងពលកម្មចូលរួមជាការងារសំខាន់នៅក្នុងពេលដំណើរការ ដាំដំណាំចំណីសត្វ ហើយម្យ៉ាងទៀតអ្នកសំរបសំរួល ឬអ្នកដឹកនាំអនុវត្តចាំបាច់ត្រូវតែមានការ ចូលរួមដោយមិនអាចខ្វះបាន ។

ច -ការថែទាំដំណាំចំណីសត្វក្រោយពេលដាំ

ការថែទាំដំណាំចំណីសត្វវាជាចំណែកមួយនាំអោយការផ្សព្វផ្សាយ និងការអនុវត្តន៏ សកម្មភាពពង្រីកផលិតកម្មដំណាំចំណីសត្វរបស់យើងទទួលបានជោគជ័យ ។ បើយើងទាំងអស់ គ្នាគ្រាន់តែនាំគ្នាដាំដោយបោះបង់នូវសកម្មភាពថែទាំ ជាទូទៅវាបានធ្វើអោយក៏រិតបរាជ័យ

របស់យើងមានរហូតដល់ទៅ ៩៥% ហើយវារិតតែមានផលលំបាកធ្ងន់ធ្ងរថែមទៀត ប្រសិនបើយើងអនុវត្តជាមួយកសិករ ។

ចំណុចសំខាន់ៗក្នុងការអនុវត្តលើការងារថែទាំដំណាំចំណីសត្វក្រោយពេលដាំរួមមាន :

- ការពិនិត្យមើលជាប្រចាំសំដៅធ្វើយ៉ាងណាកុំអោយមានកត្តាបំផ្លាញពីខាងក្រៅ ដូចជា គោ ក្របី ចូលស៊ីក្នុងចំការ ឬស្មៅចង្រៃដុះលប់ពេលដំណាំចំណីសត្វនៅតូចនាំអោយមានការខូចខាត
- ជំរះសំអាត (យកជើង) ពេលដំណាំចំណីសត្វនៅតូចដើម្បីអោយវាដុះលូតលាស់ល្អ
- យល់ដឹងអំពីភាពបាត់បង់ជីជាតិដី និងធ្វើការបន្ថែមជីទាន់ពេលវេលា
- យល់ដឹងពីវិធីកាត់ត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេស ដើម្បីអោយដំណាំមានលទ្ធភាពលូតលាស់ល្អ
- ព្យាយាមសន្សំជីធម្មជាតិដាក់ចំការដំណាំអោយបានរៀងរាល់ឆ្នាំ និងឧស្សាហ៍ក្នុងការពង្រីកការដាំ
- ថែទាំជាពិសេសនៅរដូវប្រាំងទាំងការកាត់ ការផ្សាំពូជ ឬការផ្តល់ទឹកបើអាចធ្វើទៅបាន
- បង្កើនកិច្ចការពារដំណាំចំណីសត្វកាន់តែខ្លាំងនៅរដូវប្រាំង ចៀសវាងការបោះបង់ចោលដោយយល់ឃើញថាវាផ្តល់ផលតិច ឬក៏ពុំសូវមានប្រយោជន៍សំរាប់រដូវប្រាំង

៤_ការគ្រប់គ្រងចំការដំណាំចំណីសត្វតាមគ្រួសារ

ដំណើរការគ្រប់គ្រងដំណាំចំណីសត្វមានគោលបំណងសំខាន់ ៤ គឺ :

- គ្រប់គ្រងភាពស្ថិតស្ថេររបស់ដំណាំចំណីសត្វ ក្រោយពេលដាំនោះមានអាយុកាលរស់នៅរបស់ប្រភេទដំណាំការដុះលូតលាស់នឹងកំណត់បាននូវផលិតភាពរបស់ដំណាំចំណីសត្វ
- គ្រប់គ្រងទៅលើបរិមាណ គុណភាព និងភាពប្រែប្រួលរបស់ដំណាំចំណីសត្វសំដៅធ្វើយ៉ាងណាបង្កើតនូវតុល្យភាពរវាងចំនួនសត្វ និងបរិមាណចំណីដើម្បីអោយកសិករមានលទ្ធភាពក្នុងការពង្រីកផលិតកម្មសត្វតាមគ្រួសារបាន

- គ្រប់គ្រងទៅលើការប្រើប្រាស់អស់លទ្ធភាពនូវអាហារូបត្ថម្ភសត្វក្នុងប្រពន្ធ័ដាំ ដំណាំចំណើសត្វតាមបែបកាត់ផ្តល់អោយសត្វ ។
- គ្រប់គ្រងទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងដំណាំចំណើសត្វទៅ និងបរិស្ថាននៅតំបន់ដាំដុះ និងផលប៉ះពាល់ផ្សេងៗ ដែលអាចកើតមាន និងការកែរលំអរទាន់ពេលវេលា ។

ដើម្បីសំរេចអោយបាននូវគោលបំណងនៃការងារគ្រប់គ្រងទាំងអស់ ខាងលើមធ្យោបាយសមស្រប និងមានលក្ខណៈបច្ចេកទេសដែលយើងត្រូវអនុវត្តមាន :

- ដំណើរការនៃការផ្តល់ត្រឡប់ទៅវិញនូវជីជាតិដីនៅចំការដំណាំចំណើសត្វ
- ដំណើរការនៃការគ្រប់គ្រងសំអាតស្មៅចង្រៃនៅក្នុងចំការដំណាំចំណើសត្វបន្ទាប់ពីដាំ
- ដំណើការនៃការស្រោចស្រពដំណាំចំណើសត្វបន្ទាប់ពីដាំ ប្រសិនបើភ្លៀងមិនគ្រប់គ្រាន់
- ដំណើរការនៃការកាត់ដំណាំចំណើសត្វសមស្របតាមបច្ចេកទេស និងតាមប្រភេទដំណាំចំណើសត្វ

ក -ការផ្តល់ត្រឡប់វិញនូវជីជាតិដីនៅចំការដំណាំចំណើសត្វ

ជាទូទៅដីដាំដុះដំណាំចំណើសត្វសំរាប់កាត់ ដឹកជញ្ជូនផ្តល់ទៅអោយសត្វនៅកន្លែងចិញ្ចឹមតែងតែជួបប្រទះនូវការបាត់បង់ ឬចុះថយនូវជីជាតិពីក្នុងដី ជាពិសេសចំការស្មៅសំរាប់ជាចំណើគោ ក្របី ។ សារធាតុខនិចដែលតែងតែមានការបាត់បង់ធ្ងន់ធ្ងរជាងគេនោះមាន អាសូត ផូស្វ័រ និងប៉ូតាស្យូម (NPK) ដូចនេះ បើយើងពុំមានការបំពេញបន្ថែម ត្រឡប់ទៅចំការវិញទេ នោះផលប៉ះពាល់វានឹងកើតមានឡើងដល់ដំណាំចំណើសត្វរបស់យើងនៅក្នុងឆ្នាំទី ៣ ទៅឆ្នាំបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងអំឡុងពេលដាំដុះ ។

សញ្ញាសំខាន់ៗដែលបង្ហាញអោយឃើញដោយការបាត់បង់នូវជីជាតិដីនៅលើស្មៅចំណើសត្វមានដូចជា:

- កំរិតដុះលូតលាស់របស់ដំណាំចំណើសត្វក្រោយពេលកាត់ឃើត បើប្រៀបធៀប និងឆ្នាំដំបូង
- ដើមស្មៅធំ រឹង ចន្លោះថ្នាំងខ្លី ស្លឹកតូចខុសធម្មតា កំពស់ដើមទាបជាងឆ្នាំដំបូង
- ស្លឹកបង្ហាញនូវការប្រែពណ៌ពីបៃតងមកលឿង ហើយរឹង និងបង្ហាញច្បាស់នូវរដូវប្រាំង
- សភាពដីនៅកន្លែងដាំហាប់ណែន ហើយប្រែពណ៌ស្រលែតខុសពីធម្មតា

លក្ខណៈទាំងអស់វានឹងកាន់តែកើតមានខ្លាំងឡើងៗ ប្រសិនបើយើងពុំមានការបង្គ្រប់ត្រឡប់ទៅវិញនូវការបាត់បង់ជីជាតិដី។ ជាបទពិសោធន៍របស់កសិករដែលបាអនុវត្តរួចមកហើយឃើញថា ការដាក់បញ្ចូលវិញនូវជីលាមកសត្វប្រមាណ ៣៥០គក្រ/១០០០ម[២]/១ឆ្នាំ ចាប់តាំងពីឆ្នាំដំបូងមកភាពល្អរបស់ដំណាំចំណីសត្វនឹងមានជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ចំពោះប្រភេទដីដែលបាត់បង់ជីជាតិខ្លាំង គេអាចប្រើនូវបរិមាណជីគីមីខ្ពស់បំផុតទៅលើចំការដំណាំចំណីសត្វតាមលក្ខណៈបច្ចេកទេសដូចក្នុងតារាងខាងក្រោម (ប្រព័ន្ធដាំស្មៅសំរាប់ច្រូតឱ្យសត្វស៊ី):

បរិមាណជីជាតិដីដែលបាត់បង់/ឆ្នាំ/១០០០ម[២]	បរិមាណជីគីមីដែលត្រូវបំពេញ/ឆ្នាំ
៣២គក្រ/ឆ្នាំ អាសូត(N)	៧០គក្រ/ឆ្នាំ អ៊ុយរ៉េ(Urea)
២គក្រ/ឆ្នាំ ផូស្វ័រ(P)	១០គក្រ/ឆ្នាំ ទ្រីផូស្វាត(TSP)
២១គក្រ/ឆ្នាំ ប៉ូតាស្យូម(K)	៤២គក្រ/ឆ្នាំ ប៉ូតាស្យូមក្លរ(KCl)

ឯកសារយោង:*Werner W.Stür and Peter M.Horne*

ខ-ការគ្រប់គ្រងសំអាតស្មៅចង្រៃ

ជាធម្មតាស្មៅចង្រៃដុះលូតលាស់ចាប់តាំងពីពេលដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ដំបូង ដូចនេះវាត្រូវបានឆ្លងកាត់ការសំអាតពីរលើករួចមកហើយ បន្ទាប់ពីដំណាក់កាលរៀបចំដីដាំដំណាំចំណីសត្វ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីនៅក្រោយពេលដាំវាផ្តើមដុះជាបន្តទៀត ហើយវាមានសន្ទុះលឿនជាងដំណាំចំណីសត្វនៅក្នុងអំឡុងពេល ១០-១៥ ថ្ងៃដំបូង។

ការកំចាត់ស្មៅចង្រៃក្រោយពេលដាំធ្វើឡើង ១-២ដង វាអាស្រ័យទៅនឹងកំរិតរាលដាលរបស់វាជាធម្មតាគេចាប់ផ្តើមដកស្មៅចង្រៃចេញពីជួរដំណាំចំណីសត្វនៅថ្ងៃទី ១៥ បន្ទាប់ពីការដាំ និងអាចធ្វើលើកទី ២ ប្រសិនបើកំរិតនៃការបំផ្លាញខ្លាំងក្នុងអំឡុងពេល ១០-១៥ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីធ្វើលើកទី១ លើសពីនេះដំណាំចំណីសត្វវាមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការដុះគ្រប់ពីលើស្មៅចង្រៃ។

គ-ការស្រោចស្រពដំណាំចំណីសត្វ

ជាទូទៅដំណាំចំណីសត្វយើងចាប់ផ្តើមដាំនៅដើមរដូវវស្សាការធ្វើបែបនេះយើងចង់ប្រើប្រាស់ទឹកភ្លៀងដើម្បីស្រោចស្រព។ ដំណាំចំណីសត្វភាគច្រើនវាអាចធនទ្រាំ និងរដូវប្រាំងរយៈពេលពី៥-៦ខែ ដូចនេះវាសមស្របទៅនឹងអាកាសធាតុនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង។

តម្រូវការទឹកសម្រាប់ដំណាំចំណីប្រភេទខ្លះ

ល.រ	ប្រភេទដំណាំចំណីសត្វ	តម្រូវការកំពស់ទឹក (មម)	ភាពធន់ទ្រាំរដូវប្រាំង (ខែ)
១	ហ្គាមបា (Gamba)	៨០០-១៥០០	៥-៦
២	បាស៊ីលីស (Basilis)	៩០០-១៨០០	៥-៦
៣	ម៉ារ៉ាន់ឌូ (Marandu)	៩០០-១៨០០	៥-៦
៤	ម៉ូលឡាតូ (Mulato)	៩០០-១៨០០	៥-៦
៥	ប៉ាស្ពាលូម (Paspalum)	៨០០-២០០០	៤-៥
៦	ក្រុមស្មៅនេពារ (Napier grass)	១០០០-១៨០០	៥-៦
៧	ស្មៅហ្គីនេ (Guinea grass)	១១០០-១៣០០	៥-៦
៨	ស្តាយឡូ (Stylo)	៧០០-១០០០	៤-៥
៩	ឌីសមិនធស (Desmanthus)	២៥០-២០០០	៤-៥
១០	គ្លីរីស៊ីដ្យា (Gliricidia)	១០០០-៣៥០០	រយៈពេលយូរ
១១	កន្ធំថេត (Leucaena)	៩០០-៣៥០០	រយៈពេលយូរ

ការអនុវត្តដាំជាក់ស្តែងនៅតំបន់អាកាសធាតុធម្មតាក្នុងប្រទេសកម្ពុជាយើង ជាពិសេសនៅរដូវប្រាំង បើយើងអនុវត្តត្រឹមត្រូវតាមបទដ្ឋានបច្ចេកទេសក្នុងការកាត់ និងថែទាំត្រឹមត្រូវ នៅតំបន់ដែលពុំមានប្រភពទឹកស្រោចស្រព នោះគេអាចប្រមូលផលពីស្មៅចំណីសត្វបាន ១ដង/ខែ ទិន្នផលស្ថិតក្នុងកំរិតទាប។ នៅតំបន់ដែលមានទឹកស្រោចស្រព ៣០-៤០% នៅរដូវប្រាំងគេអាចស្រោចស្រពចំការស្មៅ ១-២ដង/ខែ នោះការប្រមូលផល ២ដង/ខែ ទិន្នផលទទួលបានក្នុងកំរិតមធ្យម ។ នៅតំបន់ដែលមានទឹកស្រោចស្រព ១០០% ក្នុងរដូវប្រាំងមានន័យថា ទឹកគ្រប់គ្រាន់តាមតំរូវការដូចបានរាយក្នុងតារាងខាងលើ នោះការផ្តល់ផលស្ថិតក្នុងកំរិតអតិបរមា។ ដោយឡែកចំពោះពពួកទ្រីឡេហ្គីមមិនសូវមានបញ្ហាលើការស្រោចស្រពនៅរដូវប្រាំងឡើយ ព្រោះវាអាចដុះលូតលាស់ និងផ្តល់ផលបានពី ៦០-៧០%បើប្រៀបធៀបនឹងរដូវវស្សា។

ឃ-កំពស់កាត់និងចន្លោះពេលនៃការកាត់ដំណាំចំណីសត្វ

បច្ចេកទេសក្នុងការកាត់ដំណាំចំណីសត្វវាជាចំណុចសំខាន់បំផុតក្នុងការគ្រប់គ្រងដំណាំចំណីសត្វក៏ដូចជាការថែទាំអោយដំណាំចំណីសត្វមានជីវិតរស់បានត្រឹមត្រូវតាមសមត្ថភាពរបស់វា។ ហេតុនេះការកាត់ដំណាំចំណីមានការពាក់ព័ន្ធទៅនឹងលក្ខណៈជីវសាស្ត្រការដុះលូតលាស់បរិមាណ និងគុណភាពរបស់ចំណីសំរាប់សត្វ ។

តារាងគំរូក្នុងការប្រមូលផលដោយការកាត់ដំណាំចំណីសត្វ

ល.រ	ឈ្មោះដំណាំចំណីសត្វ	អាយុប្រមូលផលដំបូង (ថ្ងៃ)	កំពស់កាត់ធៀបនឹងផ្ទៃដី(ស.ម)	អាយុកាត់បន្ទាប់ពីកាត់លើទីមួយ (ថ្ងៃ)	ការប្រមូលផលក្នុង១រដូវវស្សា (លើក)
១	Guinea	៤៥_៦០	៧	៧_១០	១៥_២០
២	Gamba	៥០_៦០	៧	១០_១៥	១០_១៥
៣	Marandu	៥០_៦០	៧	១៥_២០	១០_១៥
៤	Mullato	៥០_៦០	៧	១៥_២០	១០_១៥
៥	Basilisk	៦០_៦៥	៧	២០_២៥	៧_១០
៦	Napier	៥០_៦០	១០	២៥_៣០	៦_៨
៧	Stylo 184	៥០_៦០	១៥	២៥_៣០	៦_៨
៨	Leucaena	៣៥០	១០០_១៥០	២០_២៥	៦_៨
៩	Gliricidia	៣៥០	១០០_១៥០	២០_២៥	៦_៨

- បើយើងកាត់ដំណាំចំណីសត្វ ដែលមានអាយុតិចវាខ្ចីល្អគុណភាពចំណីខ្ពស់តែបរិមាណចំណីទាប
- បើយើងទុកអោយដំណាំមានអាយុច្រើនពេក ទើបកាត់នោះបរិមាណចំណីខ្ពស់តែគុណភាពចំណីធ្លាក់ចុះទាបសំរាប់ការផ្តល់អោយសត្វស៊ីមានកាលូតលាស់យឺត
- ការកាត់ដំណាំចំណីសត្វវែង ឬខ្លីពេកនាំអោយការដុះលូតលាស់យឺត ឬអាចខូចខាតទាំងស្រុងក៏មាន ។
- ការទុកអោយដំណាំចំណីសត្វដុះលូតលាស់វែងដោយមិនកាត់នៅរដូវប្រាំងបណ្តាលឱ្យងាប់អស់ដោយស្ថានភាពផ្គត់ផ្គង់ទឹកមិនគ្រប់គ្រាន់ ដូចនេះតំរូវអោយយើងកាត់

ដំណាំចំណីសត្វនៅចុងរដូវវស្សាដោយមិនទុកអោយវែង ។

សរុបសេចក្តីទៅការកាត់ដំណាំចំណីសត្វជាបច្ចេកទេសចាំបាច់មួយ ដែលយើងគួរតែមានការយល់ដឹង ឬផ្សព្វផ្សាយដល់កសិករដែលដាំដំណាំចំណីសត្វអោយមានការយល់ដឹង និងអនុវត្តទទួលបានជោគជ័យ ។

៥. ប្រភពគាំទ្រសកម្មភាពអនុវត្តដាំដុះដំណាំចំណីសត្វ

ការដាំដំណាំចំណីសត្វជាលក្ខណៈគ្រួសារជាមួយកសិករអនុវត្ត និងទទួលបានជោគជ័យអាស្រ័យទៅដោយផែនការសកម្មភាពសំខាន់ៗមួយចំនួនដូចជា :

- ការងារបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិកអោយមានការយល់ដឹងអំពីដំណាំចំណីសត្វ
- ការងារជ្រើសរើសតំបន់ដាំដុះ និងកសិករសហការណ៍អោយបានសមស្រប
- ដំណើរការដាំដុះ និងផ្តល់បច្ចេកទេសដល់កសិករតាមរយៈការរៀនជាមួយ និងការអនុវត្តផ្ទាល់
- ការងារត្រួតពិនិត្យ និងណែនាំបច្ចេកទេសបន្ថែមដល់កសិករក្រោយពេលដាំដំណាំចំណីសត្វ
- កាងារផ្សព្វផ្សាយ និងពង្រីកសកម្មភាពដាំដុះ

ទាំងអស់នេះវាជាផ្នែកធំៗក្នុងដំណើរការសកម្មភាព ដូចនេះសកម្មភាពអាចដំណើរការទៅបានអាស្រ័យទៅនឹងការរៀបចំសំភារៈ និងអ្នកផ្គត់ផ្គង់រួមជាមួយសំភារៈ ដែលមានស្រាប់របស់កសិករ ។ ការងារមួយចំនួន ដូចជាការបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិកសកម្មភាពជ្រើសរើសទីតាំងចំណាយលើការផ្តល់សេវា និងពូជដំណាំចំណីសត្វសំរាប់ការងារដាំដុះលើកដំបូងសេវាបុគ្គលិកការងារទាំងនេះវាជាសកម្មភាពបានមកពីការជួយឧបត្ថម្ភពីគំរោង ឬអង្គការដៃគូអភិវឌ្ឍន៍សហការជាមួយក្រសួង ឬនាយកដ្ឋានសាមី ។ សំភារៈសំរាប់បំរើអោយការងារដាំដុះកំលាំងពលកម្មផ្ទៃដីដាំដុះនិងសំភារៈការពារសុវត្ថិភាពដំណាំចំណីសត្វរួមជាមួយនឹងជីសំរាប់បំរើឱ្យការកែលំអរគុណភាពដីទាំងនេះវាជាភារៈរបស់កសិករដែលជាអ្នកសហការណ៍ ។

សរុបសេចក្តីទៅយើងឃើញថា កសិករកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្នកំពុងជួបប្រទះផលលំបាកលើផ្នែកកង្វះ ខាតចំណី សំរាប់ផ្តល់ឱ្យសត្វ ជាពិសេសចំណីសំរាប់គោ ក្របី តំរូវអោយយើងទាំងអស់គ្នាសហការណ៍ដោះស្រាយ ។

តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការងារនេះត្រូវជួបប្រទះនូវភាពស្មុគស្មាញខ្លះនៅក្នុងដំណើរការដំបូងនៃសកម្មភាពកែលំអរ ព្រោះថាវាជាជំហ៊ានចាប់ផ្តើមការយល់ដឹងរបស់កសិករទៅលើបច្ចេកទេសនេះនៅមានកំរិត ។

តាមរយៈការងារដែលបានអនុវត្តកន្លងមក និងភាពទទួលយកយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងតំរូវការពិតប្រាកដរបស់កសិករ នោះយើងមានជំនឿជឿជាក់ថាការងារផ្សព្វផ្សាយការដាំដុះដំណាំចំណីសត្វពិតជាជោគជ័យថ្មីមួយសំរាប់ជាការរួមវិភាគទានលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ចជាតិនៅពេលខាងមុខ ។